

T.C
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

MÜZİK TÜRLERİNİN TERCİH EDİLMESİNDE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİ VE BEĞENİ İLİŞKİSİ

Hazırlayan
Barış ERDAL

Danışman
Prof. Dr. Fırat KUTLUK

İzmir - 2009

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “**Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi**” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yaralandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.....

Adı SOYADI

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitü'sünün/...../..... tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan Jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin maddesine göre Müzik Bilimleri Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Barış ERDAL'ın Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday/...../..... Tarihinde, saat' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projenin olduğuna oy ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

ÜYE

ÜYE

YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez/Proje No:

Konu No:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: ERDAL

Adı: Barış

Tezin/Projenin Türkçe Adı:

Müzik Türlerinin Tercih Edilmesinde Kişilik Özellikleri ve Beğeni İlişkisi

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı:

The Relation of Personality Traits and Taste in the Preference of Musical Genre

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: Güzel Sanatlar Enstitüsü Yıl: 2009

Diğer Kuruluşlar:

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 50

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 39

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Prof. Dr.

Adı: Fırat

Soyadı: KUTLUK

Türkçe Anahtar Kelimeler:

1-Kişilik Özellikleri

2-Müzik Beğenisi

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Personality Traits

2- Musical Taste

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum

Evet

Hayır

ÖZET

Bu çalışmada Türk müziği (halk müziği ve geleneksel sanat müziği) rock ve klasik müzik dinleyicilerinin beğenilerini etkileyen faktörler, kişilik, cinsiyet, yaş, aile, arkadaş çevresi ve müzikal uyaran değişkenleri çerçevesinde incelenmiştir. Müzik tercihi ve kişilik arasında bir ilişki olup olmadığı, belirli bir türün müzikal özellikleri ile müzik beğenisi ve kişilik arasında herhangi bir ilişkinin varlığı, Türk müziği, klasik müzik ve rock müzik dinleyicilerinin bireysel değerlendirme ve tercihlerinde hangi sosyal ve kültürel değişkenlerin etken olduğu, yanıtları aranılan sorulardır. Çalışma, kişiliğin kalıtsal özelliklerin yanı sıra sosyal ve kültürel çevrelerden etkilenerek gelişmesi bağlamında aynı tür müzikleri yoğun olarak dinleyen insanların kişilik özellikleri arasında bir takım benzerlikler olabileceği hipotezine dayanarak yürütülmüştür.

Çalışma sonucunda Türk ve klasik müzik dinleyicilerinin kişilik özellikleri birbirine yakın çıkarken rock müzik dinleyicilerinin kişilik özellikleri hem temel boyutlarda hem alt boyutlarda belirgin farklılıklar göstermiştir. Elde edilen sonuçlar, müzik tercihinde kişilik özellikleri ve müzik türü ilişkisi arasında bağıntılar olabileceği varsayımını doğrular niteliktedir.

Veri toplama araçları olarak Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyeleri tarafından Türkiye koşullarına göre hazırlanmış ve geçerlilik - güvenilirliği yapılmış beş faktör kişilik testi (Somer, Korkmaz, Tatar; 2004) ile daha önce gerçekleştirilmiş benzer çalışmalardan yararlanarak hazırladığımız müzik beğenisi anketi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS v13.0 paket programında yapılmış, istatistik teknikleri olarak T testi, yüzde, frekans ve varyans analizlerinden yararlanılmıştır. Çalışma, İzmir ilinde bulunan Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (müzik eğitimi alan ve almayan), Dokuz Eylül Üniversitesi Müzik Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ve Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında müzik öğrenimi görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 17-30 yaş arası, 89 erkek 91 kadın toplam 180 kişiden oluşmuştur.

ABSTRACT

In this study, the factors that affect rock, classical and Turkish music (folk music and traditional art music) listeners have been observed within the framework of variables such as personality, sex, age, family, friend environment, and musical stimuli. The answers sought to questions as follows: Is there any relationship between musical choice and personality? Is there any relationship between musical properties of a particular genre and musical taste, and personality? Which social and cultural variables are active on individual appreciation and choices of rock, classical and Turkish music listeners? The study is based on the hypothesis that preference for particular musical genres is relative to personality, for social and cultural environment affects personality development as well.

As a result of the study, there are findings which call a close relation between Turkish and western classical music listeners in terms of their own personality traits, whereas rock listeners' personality traits exhibit some facts in a dissimilar way in both essential and sub-dimensions. Verifiable results confirm that there are some relations along with musical preference and personality traits thorough the conformation of the hypothesis of genres of musical taste.

For collecting data, we use Five-Factor Model of Personality Inventory (Somer, Korkmaz, Tatar; 2004), that was developed and validated by lecturers of Ege University Literature Faculty, Psychology Department and the Musical Taste Survey that we've brought out here benefits of the past researches. Even though T-test and percentage and frequency analysis are used as statistical techniques, evaluation of the data derived still continues. The sample survey includes 180 people between 17 and 30 ages who are music students of Dokuz Eylül University, Faculty of Fine Arts (people who have received music education and those who have not), Faculty of Music Education, State Conservatory and Turkish Music Conservatory of Aegean University of Izmir.

ÖNSÖZ

Ülkemizde müzik beğenisi üzerine yapılan çalışmaların başlangıcı oldukça yakın tarihlere dayanıyor. Bilişsel Müzikoloji çalışmalarının dünya genelinde gösterdiği gelişimle karşılaştırılırsa bu alanda henüz ilk adımları attığımız söylenebilir. Tez konusu belirlemenin güçlüklerini yaşadığım bir süreçte bilişsel müzikoloji alanında daha önce bir çok çalışma yönetmiş değerli danışman hocam sayın Fırat Kutluk'un yönlendirmesi olmasaydı böyle bir çalışma olmazdı. Farklı müzik beğenisine sahip insanların kişilik özelliklerini incelediğimiz araştırmada beklediğimizden daha tutarlı sonuçlar elde etmiş olmak ayrıca mutluluk verici.

Doktora programının başlangıcından itibaren kendilerinden hemen her konuda yeni şeyler öğrendiğim Doç. Dr. Ayhan Erol, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Yavuz Yükselsin, Dr. Levent Ergun, Prof. Dr. Yetkin Özer ve Prof. Dr. Fırat Kutluk'a, araştırmanın şekillenmesine büyük katkı sağlayan Doç. Dr. Sonia Amado'ya, istatistik çözümlerinde sağladıkları katkı için Yrd. Doç. Dr. Timur Köse ve uzman Gülin Kaçaroğlu'na, uygulaması oldukça sabır isteyen test ve anket çalışmamıza samimiyetle dahil olan bütün katılımcılara ve çalışmanın çeşitli aşamalarında yardımlarını aldığım arkadaşlarımdan başta meslektaşım Arş. Gör. Aykut Barış Çerezcioglu, dostlarım Umur Başak Türel ve Atakan Sarı'ya sonsuz teşekkürler ediyorum. Bu çalışmayı eğitim hayatım boyunca desteğini gördüğüm aileme ithaf ediyorum. Onlar olmasaydı bu günlere gelemezdim.

İÇİNDEKİLER

MÜZİK TÜRLERİNİN TERCİH EDİLMESİNDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE BEĞENİ İLİŞKİSİ

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

1.1. Literatür.....	5
1.2. Müzik Beğenisi Çalışmalarında Kullanılan Modeller.....	12

II. BÖLÜM

2.1. Yöntem ve Materyal.....	15
2.2. Kişilik Kavramı ve Beş faktör Kişilik Envanteri.....	16
2.3. Müzik Beğenisi Anketi	22
2.4. Bulgular	34
SONUÇ.....	42
EKLER.....	45
KAYNAKÇA.....	47
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

5FKE: Beş Faktör Kişilik Envanteri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Juslin ve Laukka tarafından geliştirilen Lens modeli.....	12
Şekil 2 Prince tarafından geliştirilen Müzik Dinleme modeli.....	13
Şekil 3 Le Blanc tarafından geliştirilen Müzik Dinleme Tercihi modeli.....	14
Şekil 4 Somer ve ekibi tarafından geliştirilen 5FKE.....	19
Şekil 5 Türk Müziği Dinleyicilerinin 5FKE T Puanı Ortalamaları.....	34
Şekil 6 Klasik Müzik dinleyicilerinin 5FKE T Puanı Ortalamaları.....	35
Şekil 7 Rock Müzik Dinleyicileri 5FKE T Puanı Ortalamaları.....	36
Şekil 8 Türk Müziği Dinleyicileri 5FKE Alt Boyut T Puanı Ortalamaları.....	37
Şekil 9 Klasik Müzik Dinleyicileri 5FKE Alt Boyut T Puanı Ortalamaları.....	38
Şekil 10 Rock Müzik Dinleyicileri Alt Boyut T Puanı Ortalamaları.....	38

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Gabrielson ve Juslin'in yaptığı bir çalışmada elde edilen sonuçlar.....	3
Tablo 2 5FKE'nin Temel Faktörler İçin Öğrenci Örnekleme İç-Tutarlık Güvenirlik Katsayıları.....	21
Tablo 3 Tablo 3. 5FKE'nin Alt Boyutlar İçin Öğrenci Örnekleme İç Tutarlık ve Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları.....	21
Tablo 4 Katılımcıların okullara ve müzik türlerine göre dağılımları	22
Tablo 5 Katılımcıların cinsiyet ve müzik türlerine göre dağılımı	22
Tablo 6 Anket Soru no: 1.....	23
Tablo 7 Anket Soru no: 2.....	24
Tablo 8 Anket Soru no: 3.....	24
Tablo 9 Anket Soru no: 4.....	25
Tablo 10 Anket Soru no: 5.....	26
Tablo 11 Anket Soru no: 6.....	28
Tablo 12 Anket Soru no: 7.....	29
Tablo 13 Anket Soru no: 8.....	29
Tablo 14 Anket Soru no: 9.....	30
Tablo 15 Anket Soru no: 10.....	31
Tablo 16 Anket Soru no: 11.....	32
Tablo 17 Anket Soru no: 12.....	33
Tablo 18 Anket Soru no: 13.....	33
Tablo 19 5FKE T Puanı Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	40
Tablo 20 Alt Boyut T Puanı Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı.....	41

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: Barış ERDAL

Doğum Yeri ve Yılı: Isparta 1975

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitimi:

Yüksek Lisans: 1998-2002, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Lisans: 1992-1997, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Programı

Lise: 1989-1992, Serik Lisesi

İş Tecrübesi:

2001-2002, Kemalpaşa Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, piyano öğretmenliği

2002-2003, Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı, asistanlık

2003-2009, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Ana Bilim Dalı, asistanlık

Akademik ve Sanatsal Etkinlikler:

Bildiri:

“Müzik Beğenisi Kişilikle Bağlantılı mıdır?” Genç Bilim İnsanları ile Beyin Biyofiziği II. Çalıştayı, Beyin Asimetrisi ve Kognitif Ölçümlerde Multidisipliner Yaklaşım, D.E.U. Tıp Fakültesi, 2007, İzmir.

“Music Preference and Personality; Has a Personality Play Part on Musical Taste?” 30th International School Psychology Association, Utrecht University, 2008, Holland.

Dinleti:

1995-2002 Yılları arasında solo ve oda müziği kapsamında verilen dinletiler.

GİRİŞ

Bilişsel Müzikoloji ve Çalışma Alanları

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra giderek geniş bir yelpazeye yayılan bilişsel müzik çalışmaları, müziğin bireysel algısından insan psikolojisi üzerindeki etkilerine kadar yanıtlanmamış birçok soruyu farklı disiplinlerle ilişkilendirerek yanıtlar bulmaya çalışıyor. Sosyoloji, felsefe, psikoloji, nöroloji gibi disiplinlerden yararlanılarak gerçekleştirilen ve geliştirdikleri yeni yaklaşımlarla daha gelişmiş yöntemler kullanılmasına zemin hazırlayan bu araştırmaları müzikal köken ve müzikal karakter, müzik yeteneği ve müzik zekası, müzik beğenisi ve tercihi, müzikal gelişim, müzikal organizasyon, müzik ve bellek, müzik ve duygu, müzik performansı ve doğaçlama, müziğin etkileri, müzik - beyin ve beden, müzik- çevre ve kültür, bilişsel müzik modelleme çalışmaları olarak on iki kategoride toplamak mümkün. Müzik üzerine yapılan disiplinler arası çalışmalar gerek kapsam gerek konunun karmaşıklığı açısından göz ardı edilemeyecek bir öneme sahip. Müziğin ne tür duygular ifade ettiği, insanın bu duyguları nasıl algıladığı, müzikteki duyguların insan duygulanımını nasıl harekete geçirdiği gibi konular temel odak noktaları kabul edilse de, günümüze değin yapılmış disiplinler arası araştırmalarda ciddi bir alan genişlemesi olduğu görülür. İnsanlar neden müzik yapma gereksinimi duyarlar, insan ne zamandan bu yana müzik yapar, müzik yeteneği kalıtsal mıdır, müzik nasıl haz verir, müziksel algılama fiziksel gelişimle ilgili midir, müzik öğrenimi konuşma ve dil becerisiyle ilişkili midir, neden ritm ve melodi müzikte çok önemlidir, müzik her zaman seslerle mi yapılmalıdır, müzik dinleyen herkes müziği aynı yöntemle mi duyar, neden bazı melodiler belleğimize yerleşirken bazıları kolaylıkla unutulur, müzik nasıl duygular çağrıştırır, neden bazı müziklerden hoşlanırken bazılarında hoşlanmayız, bir müzik parçasını dinlemenin farklı yöntemleri var mıdır, müziği düşünürken neler olur, bir kültürde müziğin genel rolü nedir, neden kültürden kültüre müzik stilleri değişir, müziğin diğer sanatlarla olan ilişkisi nedir gibi ve benzeri çoğaltılabilecek sorular bilişsel müzikolojinin kapsam alanına gönderme yapar (www.humdrum.org/what_is_music_cognition.html). Farklı teorilerin müzik çalışmalarına uyarlanmasıyla geliştirilen bu araştırmaların baskın olarak geliştirdiği teorik paradigmlar bulunmuyor. Ancak günümüze kadar elde edilen verilerin hatırı sayılır bir geçerliliğe ulaştığı rahatlıkla söylenebilir.

Müzik beğenisi araştırmalarına bakıldığı zaman müzik ve duygu üzerine yapılan çalışmalar ile müzik beğenisi çalışmalarının yakın ilişkisi hemen belirginleşir. Burada müziğin belirli duygular içermesi, bu duyguların dinleyici tarafından algılanması ve sonuçta beğenin gelişmesi noktasında karşılaşılan soruların zorunlu bağlantısı temel etken olarak değerlendirilebilir. Juslin ve Laukka'ya (2003) göre duyguları tanımlamanın birçok yöntemi var. Geliştirilen yaklaşımlardan en yaygını, duyguların içinde bulunduğumuz evre ya da ortamda oluşan değişimlere yoğun tepkiler göstermekle ortaya çıktığı noktasında birleşiyor. Bu konuyla ilgili yapılan bir modelleme altı maddede biçimleniyor. 1) Duygusal değerlendirme 2) Özel duygulanım; 3) Fiziksel heyecan; 4) Duygusal ifade; 5) Hareket eğilimi; 6) Duygunun düzenlenmesi. Yukarıdaki altı maddenin açılımı ise şöyle örneklendiriliyor. (1- durumun tehlikeli olduğunu değerlendirmek, 2- korkunun hissedilmesi, 3- kalbin hızla çarpmaya başlaması, 4- çığlık atarak yardım çağrılması, 5- kaçma eğiliminin yoğunlaşması, 6- sakinleşme aşaması) Bazı müzik araştırmacıları duygulanım sürecinin açılımı olarak da anlaşılabilecek bu yaklaşımla müzikal iletişim sürecine uyarlanabilecek bir müzikal duygulanım modeli oluşturulabileceğini düşünüyor. Müzik duygu ve beğeni çalışmalarında karşılaşılan önemli sorunlardan biri müziğin farklı duygular çağrıştıran (tempo, ezgi, armoni, artikülasyon, perde, aralıklar, mikro entonasyon, aksanlar, ses yeğinliği) birçok özelliğinin olması. Kendine özgü bir müzik parçasının farklı beklentiler oluşturabileceği göz önüne alınırsa dinleyicilerin neye ya da nelere tepki gösterdiği, müziğin dinleyici duygulanımını nasıl harekete geçirdiği gibi soruları yanıtlamak güçleşiyor. Bununla birlikte deneysel duygusal ifade çalışmaları, müzikteki duygusal ifadeye yönelik dinleyici değerlendirmelerinin genellikle tutarlı olduğunu gösteriyor. Araştırmacılar dinleyicilerin değerlendirmesini sistematik ve güvenilir buluyor. Bu konuyla ilgili Thompson ve Rabbitaille'in (1992) yaptığı bir çalışma var. Beş deneyimli besteciden altı duyguyu (neşe, keder, heyecan, sıkıntı, öfke, huzur) iletecek kısa melodiler bestelemesi isteniyor. Örnekleler hazırlanırken müzikal metnin perde, tempo ve ses düzeyleriyle ilgili bilgiyi içermesi de sağlanıyor. Melodiler orta düzeyde müzik eğitimi almış 14 dinleyiciye dinletiliyor ve pasajlarda amaçlanan duyguların başarılı bir şekilde tanımlandığı gözleniyor. Juslin ve Luakka'nın benzer bir çalışmasında yorumcuların mutluluk, öfke, keder, korku ve şevkat gibi duyguları iletebildiği görülmüş. Özellikle basit olarak tanımlanan duyguların iletimi karmaşık olanlardan daha kolay olduğu düşünüyor. Mutluluk ve üzüntü diğer duygulara oranla en rahat algılanabilenler.

Tablo 1. Gabrielson ve Juslin'in (2003) yaptığı bir çalışmada elde edilen sonuçlar.

"Müzik Hangi Duyuları İfade Eder?"

Duygu	Frekans	Duygu	Frekans	Duygu	Frekans
Neşe	% 99	Gurur	% 71	Merak	% 46
Üzüntü	% 91	Acı	% 70	Can Sıkıntısı	% 45
Sevgi	% 90	Arzu	% 69	Hay. Kırıklığı	% 43
Sakinlik	% 87	Umut	% 67	Suçluluk	% 42
Öfke	% 82	Nostalji	% 67	Tatmin	% 42
Şevkat	% 82	Korku	% 63	Hayranlık	% 37
Özlem	% 77	Küçümseme	% 55	Kıskançlık	% 35
Ciddiyet	% 76	Yorgunluk	% 55	Sempati	% 34
Endişe	% 75	Kırgınlık	% 53	Utanç	% 31
Nefret	% 74	Beklenti	% 51	Güven	% 30
Mizah	% 74	Karmaşa	% 49	İlgi	% 29
Yalnızlık	% 73	Tiksinme	% 47	Utandırma	% 28
Gerilim	% 72	Süpriz	% 47	Diğer	% 10

Duygularla ilgili bir diğer çalışmada Ji-Hiyang (2006) çocukların resim, çizim gibi görsel nesnelere yorumlarken, müziğin yorumlarını nasıl etkilediğini ve kendi çizdikleri ya da tanımladıkları görüntülerin müzik eşliğinde duygularını nasıl canlandırdığını inceliyor. Yaşları 9 ile 11 arasında 60 öğrenciden müzik eşliğinde üzümlük, mutluluk, kızgınlık ve korkmuşlukla ilgili çizimler yapmaları isteniyor. Araştırma sonunda yapılan analizde, çocukların müziğin duygusal içeriğini anlayabildikleri ancak her duygusal deneyimin hayal gücü, çağrışım ve yaşamsal deneyimlerle ilgili olduğu saptanıyor. Benzer bir çalışmada Ziv ve Goshen (2006) 5 ile 6 yaşları arasında öğrencilerle çalışıyor. Çocuklara bir öyküyü önce müziksiz sonra neşeli ve üzümlük müzikler eşliğinde dinletiyorlar. Analizler sonucunda neşeli müzik eşliğinde dinlenen öykünün, üzümlük ya da müziksiz dinlenen öykülere göre açık bir farkla pozitif yorumlandığı gözleniyor.

Deneysel - duygusal müziksel ifade çalışmalarında kullanılan dört temel yöntem bulunuyor. Nöropsikoloji teknikleri, davranışların gözlemlenmesi, fizyolojik tepkilerin ölçülmesi ve test-anket çalışmaları. Nöropsikoloji kapsamında fMRI (Functional Magnetic Resonance Imaging), PET (Positron Emission Tomography), MEG (Magnetoencephalography) ve SPECT (Single Computed Tomography) gibi metotlar kullanılırken davranışların gözlemlenmesinde davranış üretimi ya da davranış biçimlerine (yüz ifadesi, seslendirme, vücut dili vb.) odaklanılıyor. Kan basıncı, kalbin çarpma hızı ve solunum aktivitelerinin ölçülmesi ise fizyolojik tepkiler üzerine gerçekleştirilen çalışmalarını ifade ediyor. Bu yöntemlerden fMRI (fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme) çalışmalarıyla ilgili verilecek örneklerden birisi Karşıcı'ya (2007) ait.

Fırat Kutluk yönetiminde gerçekleştirilen ve alanında dünyada bir ilk olan araştırmada, kültürel geçmiş bağlamında beğenilen ve beğenilmeyen müziklerin beyinde yarattığı etkiler inceleniyor. Çalışmada 22-37 yaş aralığında, sağlıklı, sağ el baskın on bir kadın, on üç erkek toplam yirmi dört katılımcıya dört farklı türde müzik örneği fMRI çekilirken dinletilip aktif olan beyin bölgelerine odaklanılıyor. Kültürel etkenlerin müzik beğenisine olan katkısının ve insan beyninde “müziği beğenme” bölgesinin belirlenmeye çalışıldığı tezde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılamasa da, kültürel olarak etkilenmenin kişinin söylemlerini değiştirdiği varsayımı doğrulanıyor. Psikoakustik kapsamında gerçekleştirilen diğer bir fMRI çalışmasında Vergili (2008), yansıma süresi değişimlerinin insan beyninde ne gibi farklılıklara sebep olduğunu ve bunun dinleyici algısında nasıl bir değişiklik yarattığını inceliyor. Deneyde tamamı müzik teknolojisi öğrencisi ya da mezunu, sağ el kullanan, 23-38 yaş arası 10 katılımcıya aynı boyutlarda ancak farklı yansıma sürelerine sahip iki odada elde edilen sesler fMRI çekilirken, önce yansımsız sonra kısa ve uzun yansıma sürelerinde dinletiliyor. Analiz sonucunda beyin sağ ve sol yarımkürelerindeki oditory kortekslerin superior temporal girus bölgelerinde anlamlı aktivasyon değişimleri gözleniyor. Yansıma süresi arttıkça aktivasyon alanının artması buna karşılık aktivasyon gürlüğünün düşmesi özellikle sağ superior temporal girus'ta belirginleşiyor. Sol superior temporal girus'ta ise yansımsız ve 0,8 sn yansımasına sahip iki uyarın arasında aynı sonuçlar elde edilmekle birlikte 1,8 sn yansıma sahip iki uyarının aktivasyon alanı 0,8 sn yansıma sahip uyarana göre daha dar çıkıyor. Duygusal tepkileri ölçmede kullanılan en yaygın yöntemlerden sonuncusu ise test ve anket uygulamaları. Gabrielson'a (2001) göre bu son kategori deneysel çalışmalarda en önemli yöntem. Belirlenen amaçlara göre hazırlanmış test ve anketler dört ögeden oluşuyor. Forced Choice: teste ya da ankette verilen şıklardan birini seçmeye dayanıyor; Adjective Checklist: teste ya da ankette bulunan sıfatların listelenmesini öngörüyor; Adjective Ratings: uyarın üzerine seçilmiş sıfatlar dizgesini gösteriyor; Free Description: uyarınların tanımlanırken akla o an gelen kelime ya da kelimelerle ifade edilmesini içeriyor. Günümüze değin gerçekleştirilmiş araştırmalarda Gelişmiş Müzik İşitselliği Ölçümü, Eysenck Kişilik Anketi, Eysenck Müzisyen Kişiliği Profili, Keston Müzik Beğeni Testi, Kenston Müzik Tanıma Testi, Webster'in Müzikte Yaratıcı Düşüncenin Ölçümü ve Müzikal Seslerin Kullanımında Yaratıcı Aktiviteler Testi, Wang'ın Ses ve Müziğin Yaratımı Testi ve Müzik Eğitimi Anketi gibi çalışmalar sıklıkla kullanılan test ve anketler.

I. BÖLÜM

1.1. Literatür

Birçok araştırmacı, müzik tercih ve seçimlerinin belirlenmesi konusunda değişik yaşlardaki insanları birbiriyle karşılaştırma fikrini benimsemiştir. Örneğin bu araştırmacıardan Smith (1994) 1920 ile 1970 arasında doğan katılımcılarla çalışıyor. Çalışma bu yıllar arasında doğan katılımcıların gençliklerindeki müzik beğenilerini yaşlılıklarında da bozmadan sürdürmeye daha eğilimli olduklarını ve bu tercihlerine de gençliğe ilk adım attıkları yıllarda sahip olduklarını gösteriyor. Benzer diğer araştırmalarda nesillere göre yaşlar arasındaki kuşak farklılıklarından doğan değişik tercihlerin gözardı edilemeyecek bir yer tuttuğu gözleniyor. Başka bir çalışmada Le Blanc, Sims, Sivola ve Obert (1996) yaşları 6 ile 91 arasında 2,262 katılımcıya müzik beğeni testi yapıyor. Deneklerden batı sanat müziği, caz ve rock türlerinden oluşan 18 örnek parçayı dinledikten hemen sonra tercih etmeleri isteniyor. Elde edilen sonuçlarda lise düzeyindeki öğrencilerin ortaokul düzeyindeki öğrencilere göre daha farklı tercihlere yöneldiği, bununla birlikte liseli öğrencilerin tercihlerinde daha sabit fikirli ve ısrarcı, ortaokul öğrencilerinin daha esnek olduğu gözleniyor. Yetişkin dinleyici grubunda ise tercih esnekliğinin yine gerilediği fakat tercihlerinin genç dinleyicilere göre daha kararlı olduğu görülüyor. Ayrıca alışma sonunda uygulanan müzik stilleri testinde farklı sosyo ekonomik sınıflardan gelen insanların verdikleri karakteristik yanıtlardan genel bir “müzik tercihleri” sınıflaması oluşturuluyor. Geringer (1982) gerçekleştirdiği bir çalışmada sözlü ve uygulamalı müzik eğitiminin farklılıklarına odaklanıyor. Yetişkin ve gençlerin katıldığı araştırmada müzik tecrübesi olan yetişkinlerin genç dinleyicilere göre daha tutarlı ve net oldukları gözleniyor. Rentz (1994) genç ve yaşlı katılımcılardan oluşan, müzik eğitimli ve eğitimsiz 242 dinleyiciyle yaptığı araştırmada sınırlı sayıda müzik türü dinletilen katılımcıların pop’u diğer bütün türlere göre daha çok tercih ettiğini saptıyor. Reynolds (2000) ortaokul ve lise ağı öğrencileri üzerinde doğal müzik yeteneği ve müzik beğenisi arasındaki ilişkiyi inceliyor. 204 öğrenciye uygulanan test sonunda müzik yeteneği olan ve olmayan katılımcıların, ezgisel ve ritmik yapı tercihleri arasında önemli farklar bulunmadığı görülmüş. Lychner (2000) yaptığı bir çalışmada hiçbir müzik eğitimi olmayan elli yaş üstü katılımcılarla üniversiteye başlamamış gençlerin beğenilerini karşılaştırıyor. Erkek ve kadın dağılımının eşit olduğu çalışmada farklı müzik tarzlarının eşit oranda tercih edildiği ancak yaş ile cinsiyet arasında oldukça belirgin farkların ortaya çıktığı görülüyor. Katılımcıların neredeyse

yarısı rock müziği tercih ederken diğer yarısı pop müziği tercih ediyor. Sonuçlar cinsiyete göre değerlendirildiğinde ise kadınların pop erkeklerin büyük çoğunluğunun rock müziği oyladığı anlaşılıyor.

Kenston ve Pinto (1955) müzik eğitiminin müzik beğenisini nasıl etkilediğini araştırmışlar. Çalışmada klasik müziği, bir sene ya da daha uzun süre müzik eğitimi alan katılımcıların hiç eğitim almamış katılımcılara göre daha çok tercih ettiği görülmüş. Aynı şekilde Geringer (1982) klasik müziğin tercih edilmesinde eğitimin önemli etkileri olduğunu saptıyor. Farnsworth (1950) eğitimin müzik dinleme beğenisini ürettiğine inanıyor. Ona göre çocuklar davranışları nasıl ailelerinden, öğretmenlerinden ya da akran gruplarından öğrenebiliyorlarsa bazı müzik türlerini de kendilerine yakın insanlardan etkilenecek öğrenebilirler. Alpert'in (1982) bir çalışması bu görüşü destekliyor. Alpert, klasik, caz ve rock müzik türleri eğer öğretmen, disk jockey ve akran grupları tarafından yönlendirilirse beğenin nasıl etkileneceğini inceliyor. Çalışmanın sonunda öğretmen ve disk jockeylerin manipülasyonları öğrencileri klasik ve caz müziğe yönlendirirken, akran gruplarından etkilenen çocukların daha az klasik ve caz müzik dinleme eğilimi içinde olduğu gözleniyor. Baumann (1960) müzik beğeni üzerine yaptığı bir çalışmayı 1410 genç nesil katılımcıyla gerçekleştirmiş. Müzik tercihlerini değerlendirmek için 20 popüler, 20 klasik ve 10 adet geleneksel müzik örneğinin kullanıldığı ankette popüler müzik bütün yaş gruplarında ilk sırayı almış. Hargreaves, Comber ve Colley (1995) müzik dinleme tercihinde yaşın, cinsiyetin ve eğitimin etkisini araştırmışlar. Deney 278 katılımcıyla İngiltere'de gerçekleştiriliyor. Rap, house/acid, reggae, blues, heavy metal, klasik, pop, folk, opera, rock gibi türlerin tercih edilmesine yönelik çalışmada müzik eğitiminin cinsiyetle önemli boyutlarda ilişkilendiği ve müzik eğitimiyle müzik tercihi arasında önemli bağlantılar olduğu saptanıyor. Seçilen 12 türden yalnızca blues, caz, folk, klasik ve rock müzik eğitimiyle ilişkilendirilmiş. Bununla birlikte aynı yaş grubundaki kızların tercihlerinde erkeklere nazaran çok daha esnek, farklı müzik tarzlarına daha açık oldukları gözlenmiş. Le Blanc ve Cote (1983) yaptığı bir diğer araştırmada 1920-40'lı yıllara ait caz müziğinden seçilmiş vokal ve çalgısal parçalar kullanılıyor. 5. - 6. sınıf kız ve erkek öğrencilerden beğendikleri parçaları belirlemeleri isteniyor. 5. sınıf kız öğrenciler çoğunlukla kadın vokalistleri tercih ederken 6. sınıf erkek öğrenciler erkek vokalistleri tercih etmiş. Benzer bir incelemede Killian (1998) 67 erkek, 112 kız; 110'nu siyah, 45'i beyaz ve 24'ü Latin Amerikalı toplam 179 katılımcıyla çalışıyor. Deneklere "USA For Africa: We Are The World" adlı şarkıyı seslendiren şarkıcıların listesi ve hangi pasajı seslendirdikleri veriliyor. Soloları

söyleyen şarkıcıların seçiminde önemli cinsiyet faktörleri gözlemlenmiş. Kadınlar Latin Amerikalı, siyah ya da beyaz ayrımı yapmadan çoğunlukla bayan şarkıcıları seçerken erkekler hemcinslerini kültürel farkları gözeterek oylamışlar. Sonuçta kadınlar ve erkekler arasında müzik dinleme beğenisi üzerine önemli farklılıkların olduğu saptanmış. Kültürel farklılıklar ve müzik beğenisi üzerine Mc Crary'in (1993) gerçekleştirdiği bir araştırmada beyaz ve siyah dinleyicilerle çalışılıyor. Katılımcılar ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinden seçiliyor. Araştırma sonunda siyah icracıların özellikle siyah dinleyiciler tarafından tercih edildiği görülüyor. Beyaz katılımcıların icracıların ırklarını bilmelerine rağmen eşit düzeyde oylamalar yaptığı saptanıyor. Morrison'un (1998) yine siyah ve beyazlarla yaptığı bir diğer araştırmada beyaz dinleyicilerin hiçbir sanatsal ya da icra kalitesi gözetmesizin sadece ırksal yakınlıktan dolayı beyaz müzisyenleri seçtikleri gözleniyor. Siyah katılımcılar ise siyah müzisyenlerle birlikte müzikalite, yorum ve performansı nitelikli beyaz müzisyenleri de tercih ediyorlar. Le Blanc, Jin, Stamou ve Mc Cray (1999) Kore, Yunanistan, Birleşik Devletler gibi farklı ülkelerden öğrencilerin katıldığı araştırmada cinsiyet, yaş ve ulusal kimliğin müzik tercihi üzerine etkisini inceliyor. Çalışmada tercihler arasında gözle görülür farklar tespit edilmekle birlikte karasızlıklar arasında gözlenen kültürel etkileşimler üzerine genelleme yapmaktan çok daha özenli araştırmaların yapılması gerektiği sonucuna ulaşıyorlar. Farklı kültürlerin etkileşimi ve müzik tercihi üzerine Hiroshi ve Wells'in (1998) Japonya'da gerçekleştirdiği bir araştırmada Japon gençlerin batılı ya da kendi kültürlerinden olmayan müzikleri tercih etmelerine somut bir neden bulunamıyor. Belli bir müzik tarzına sapsızın birçok türe ilgi duymaları ne kişisel ve özgün bir fikirle ne de çoğunluğun tercihiyle ilişkilenebilir. Benzer bir araştırmada Darrow, Haack ve Kuribayashi (1987) Amerikan ve Japon gençliğinin batı ve doğu müzik türlerine bakışını inceliyorlar. Profesyonel müzik eğitimi almamış 487 katılımcıdan doğu ve batı müzikleri dinlemeleri ardından dinledikleri bu müzikleri kendilerine verilen dokuz sınıftan birisiyle tanımlamaları isteniyor. Likert testiyle yedi puan üzerinden değerlendirilen sonuçlara göre her iki grupta batı müzik türlerini eşit tercih ederken, doğu müziklerine Japon gençlerin Amerikalı katılımcılardan daha açık ve sıcak baktığı gözleniyor. Ayrıca müzik eğitimi geçmiş olanların müzik eğitimi almamış olanlara nazaran daha geniş bir yelpazede tercih yaptıkları görülüyor. Morrison ve Cheung (1999) benzer bir testi Amerikalı, Hong Kong'lu ve Çin Halk Cumhuriyetinden katılımcılara uygulayarak neredeyse aynı sonuçları alıyorlar. Brittin (1996) 75 müzik eğitilmiş, 75 müzik eğitimsiz ve 75 genç müzisyen ile farklı kültürlerden müzik türleri ve bu türlerin tercih edilmeleri üzerine bir çalışma

yapıyor. Katılımcılara Karayip'lerden Afrika'ya, Okyanusya'dan batıya birçok müzik türü dinletiliyor. Yapılan tüm testler CRDI (dijital arabirimle anında yanıtlama) tarafından kaydedilirken durağan ölçümleme Likert skalasıyla on puan üzerinden değerlendiriliyor. Sonuçta her iki sistemde de müzikal tercihler arasında büyük farklılıklar gözlenmiyor.

Günümüze değin yapılan müzik beğenisi araştırmalarının bir kısmı tercihin oluşmasında müzikal ve müzikal olmayan etkenlere odaklanır. Bu araştırmalar içinde müzikal uyaran üzerine birbirinden farklı teknikler kullanılarak gerçekleştirilen ritm ve tempo çalışmalarını önemli bir yer tutar. Le Blanc, Colman, Mc Cray, Sherrill ve Malin (1988) ilk, orta ve lise öğrencilerine dört farklı tempoda caz müziğı örnekleri dinletiyorlar. Üç grubun tamamında hızlı tempodaki parçaların tercih edildiğı ancak yaş değışkeninin genel sonuçlar üzerinde farklılıklar yarattığı gözleniyor. İlkokul ve lise öğrencileri hızlı tempolara ilgi gösterirken ortaokul öğrencileri bu iki gruba göre daha düşük tempolu eserlere yöneliyorlar. Sonuçta tempo ve beğeni ilişkisinde çok net bir bağlantı olduğu kanısına ulaşıyor. Yine Le Blanc'ın (2000) Brezilya, Çin, Güney Afrika ve Birleşik Devletleri kapsayan bir araştırması dinletilen birçok örnek arasında yüksek tempolu müziklerin tercih edildiğini gösteriyor. Benzer bir şekilde Brittin (1991) ilk ve ortaokul öğrencileriyle çalışıyor. Katılımcılara elektronik klavye ile popüler müzikten geleneksel şarkılara uzanan bir repertuar üç değışik varyasyon ve tempoda dinletiliyor. İlkokul ikinci sınıf haricinde bütün öğrenciler hızlı tempodaki parçaları tercih ediyorlar. Öğrencilerin büyük çoğunluğu hi-pop, heavy rock, suffle, samba ve funk bir kısmını ise polka, marş ve bluegrass ritimlerini seçiyor. Tempo ve ton ilişkisi üzerinde Gerringer ve Madsen'in (1987) yaptığı bir araştırmada katılımcılara farklı tempolardaki parçalar farklı tonlarda dinletiliyor. Dinleyiciler tonu değıştirilmiş parçalar yerine özgün tondaki parçaları tercih etmişler. Elde edilen sonuçlara göre müziğın tempo hızıyla birlikte tonalitelerinin de yükseltilecek daha etkileyici olacağı varsayımı çürütülüyor. Ancak bu çalışmanın tersine pozitif sonuçların alındığı araştırmalarda var. Wapnick (1980) tempo, ton ve tınısal öğelere göre hazırlanmış bir testi 96 katılımcıya uyguluyor. Dört gruba ayrılmış dinleyicilere piyano üzerinde 12 tanınmış 12 tanınmamış melodi dinletiliyor. Sonuçlar değerlendirildiğinde dört grubunda hızlı tempolarla birlikte yüksek tonalitelerdeki parçaları tercih ettiği görülmüş. Müziğın değışen vurgu, nüans gibi dinamiklerle beğeniyi fark edilir derecede etkilediğini gösteren araştırmalardan bir tanesi de Bunsed'e (1998) ait. Katılımcılara etkileyici ve akıcı dinamiklere sahip olan ve olmayan 10 farklı folk şarkı dinletiliyor. Yapılan değılendirmenin sonucunda değışken ve etkileyici dinamikleri olan

şarkıların çok açık bir farkla tercih edildiği gözlenmiş. CRDI kullanımına ilişkin verilecek diğer örneklerden birisi ise Fredrickson'un (1993) araştırması. Çalışmada ilk, orta ve lise öğrencilerine Haydn'ın 104 numaralı senfonisinin ilk bölümü dinletiliyor. Ardından kendilerine herhangi bir bilgi vermeksizin eserin gerilimli pasajlarını belirlemeleri isteniyor. Araştırma sonunda gerilimli pasajların yaşı küçük öğrenciler tarafından çok daha başarılı belirlendiği görülüyor. Bu çalışmayı daha farklı müzik tarzlarını kullanarak geliştiren Fredrickson müzisyen olan ve olmayan dinleyicilerle de çalışıyor. Benzer şekilde farklı tarz müziklerin değerlendirmelerinde de gerilim ve çözümlerin rahatlıkla algılandığı saptanıyor. Bununla birlikte Beethoven'in yedinci senfonisi üzerine farklı zamanlarda farklı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmaların sonucunda müzikteki gerilim ve çözümlerin dinamiklerin katkısı ile çok daha rahat fark edildiği, bunun dışındaki durumlarda hiçbir dinleyici grubunun net saptamalar yapamadığı görülüyor. Hargreaves ve Castell (1987) ne tarz melodik yapıların hangi oranlarda tercih edildiği üzerine bir çalışma yapıyorlar. Altı değişik yaş grubuna uygulanan testler sonucu tanınan ve bilinen parçaların tercih edilmesi ile yaşın büyümesi arasında doğru bir orantı olduğu saptanıyor. Schuckert ve McDonald'ın (1968) gerçekleştirdiği başka bir inceleme dinleme tekrarının müzik beğenisi üzerindeki etkisiyle ilgili. 20 Anaokulu çocuğuna oynamaları için farklı aktiviteler veriliyor. Çocuklara oyunları sırasında popüler olmayan caz ve klasik müzik örnekleri dinletiliyor ve bu yöntem ard arda dört kez yineleniyor. Deneyin sonunda çocukların en az yarısı dinlemedikleri bu türleri daha çok sevdiklerini ifade ediyorlar. Benzer bir araştırmada Barlett (1973) müzik eğitimi almamış 149 öğrenci ile çalışıyor. Rastlantısal olarak üç gruba ayrılan öğrenciler belirli sürelerle dinletilen klasik müzik örnekleri sonrasında teste tabi tutuluyorlar. Ancak bu çalışmada aynı müziği tekrar tekrar dinlemenin tercihi negatif yönde etkilediği görülüyor. Peery ve Peery (1986) müzik dinleme tercihine benzer bir türü dinlemenin etkisini araştırmışlar. 45 Anaokulu çocuğu kontrol ve deney olmak üzere iki gruba ayrılıyor. Deney grubu on aylık bir süreçte okul öncesi program ve öğretici müzik dinleme etkinliklerine tabi tutuluyor. İki gruba deney başlamadan önce yapılan ilk testlerle deney sürecinden sonra yapılan testler karşılaştırdığında düzenli program uygulanan deney grubunun klasik müziği beklenmeyen bir farkla sevdiği gözlemlenmiş. Heyduk (1975) dinlenen müziğin karmaşıklığına göre tercihlerin nasıl oluştuğunu inceliyor. 120 kolej öğrencisine farklı karmaşıklığa sahip dört piyano eseri dinletiliyor ve ilginç bir şekilde müziğin karmaşıklığı attıkça beğenilerinin de arttığı görülüyor. On altı kez yinelenen denemelerde karmaşıklık ve beğeni arasında doğru bir orantı olduğu saptanıyor. Hargreaves

(1984) detaylı ve karmaşık müzikleri yineleyerek dinlemenin etkilerini inceliyor. Katılımcılara en tanınmış ve basitten karmaşık parçalara uzanan bir yelpazede sırasıyla pop müzik, klasik müzik ve son aşamada özgün caz müziği örnekleri dinletiliyor. Sonuçta üst üste tekrarlarla karmaşık müziğin sevilmesi arasında ters U ilişkisi görülüyor. Benzer bir araştırmayı Burke ve Gridley (1990) lise öğrencileri ile gerçekleştiriyor. Öğrencilere karmaşıklık dereceleri yedi ayrı müzik öğretmeni tarafından seçilmiş Bach, Debussy, Grieg ve Boulez eserleri dinletiliyor. Bu çalışma sonucunda yine karmaşıklık ve tercih arasında ters U ilişkisi gözlemleniyor. Karmaşık ve detaylı müzikleri tercih eden öğrencilerin bu tercihlerinde geçmiş müzik eğitimleri ve müzikal deneyimlerinin doğrudan etkili olduğu saptanıyor. Müzikal öğelerin yanında müzikal olmayan etkenlerin de beğeniyle ilişkisini irdeleyen çalışmalar var. North ve Hargreaves (1997) yaptıkları bir araştırmada, özellikle pop müzik sanatçılarının sahnede gösterdikleri çekici fiziksel hareketlerin izleyici üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu saptıyorlar. Furman ve Duke (1988) profesyonel müzisyen ve müzik eğitimi olmayan insanlarla yürüttükleri bir araştırmada klasik ve popüler müzik üzerine gösterilen tavırları inceleniyor. Çalışma sonunda müzikle amatör olarak ilgilenen katılımcıların değerlendirme sırasında profesyonel müzisyenlerden etkilendikleri gözlemleniyor. Pickert (1993) müzikle profesyonel olarak ilgilenen Alman müzik öğretmenleri ile çalışıyor. Birbirinden farklı 93 müzik tarzının değerlendirildiği test sonunda kişisel beğeni ve seçilen tarz arasında oldukça net bir ilişki bulunuyor. Stein (1985) yaptığı bir dizi araştırmada müzik deneyiminin, dinlenen müziğin kişi üzerinde bıraktığı etki ve ifade gücü ile şekillendiği sonucuna ulaşıyor. Uyguladığı testlerde müzik deneyimi ile dinlenen müziğin formunun ve yaşam tarzının ilişkili olduğunu gözlemliyor. Ohlsson (2001) caz ile bluegrass arasındaki beğeni farkları üzerine gerçekleştirdiği çalışmada katılımcılar bu iki türün canlı performansını dinliyorlar. Müzisyenlerin farklı bölümlerde yaptıkları doğaçlamaları da kapsayan değerlendirmelerinde, bluegrass için karmaşıklık ve beğeni arasında U ilişkisi görülürken caz performansına yönelik herhangi bir ilişki görülüyor.

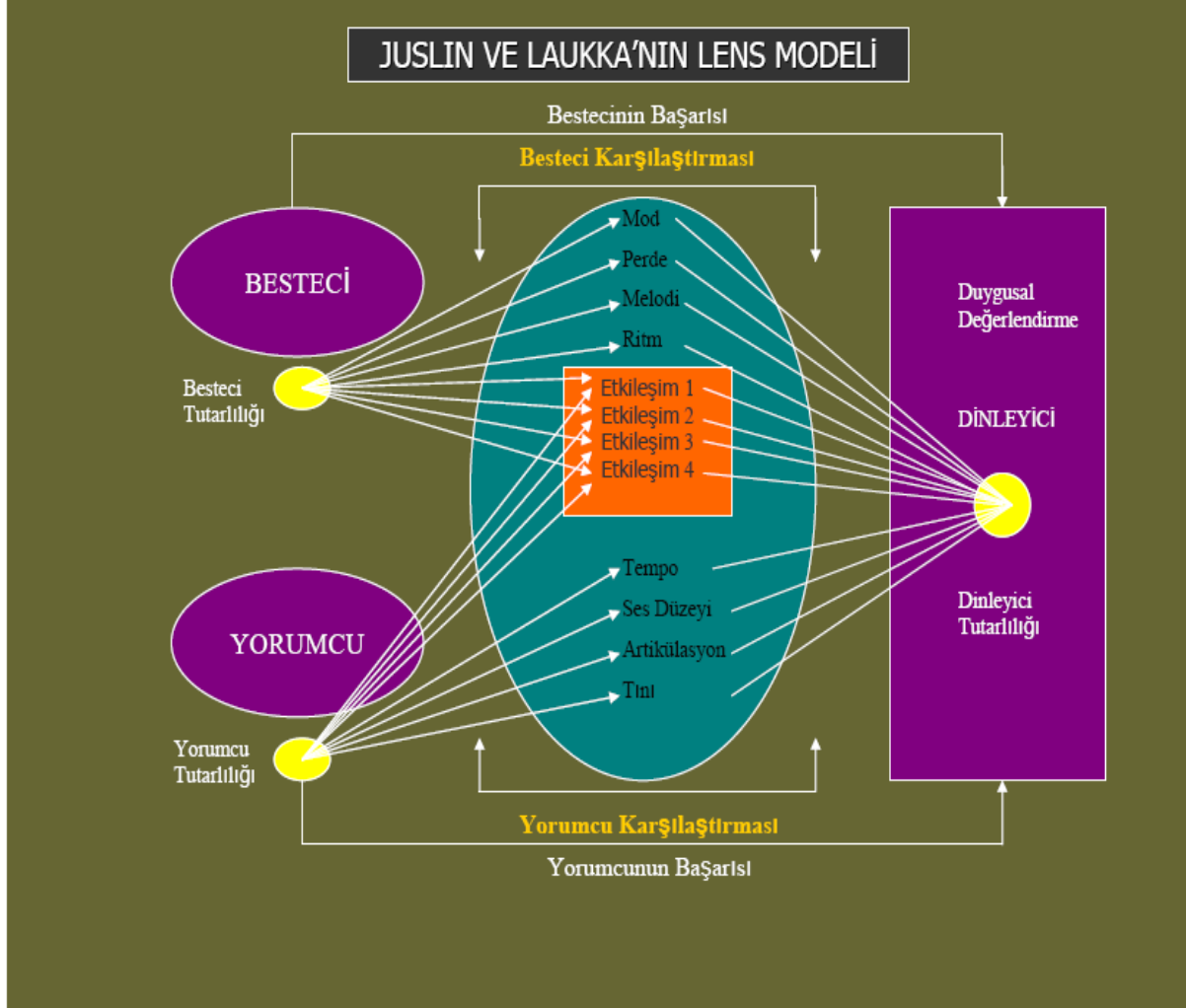
Burton (1997) araştırma konumuzla dolaylı olarak ilişkili kişilik özellikleri ve müzikal yaratıcılık üzerine odaklanan çalışmasında, bir besteleme çalışması sürecinde öğrencinin zamanı, tekrarları, sessizliği kullanmasıyla kişisel özellikleri arasındaki bağlantıları inceleniyor. İlkokul 3. Sınıf 25 öğrenciden 7 dakika içerisinde klavyeli bir çalgıda besteleme çalışması isteniyor. Kaydedilen besteler Kratus'un geliştirdiği besteleme sürecinde "keşif, gelişim, sessizlik ve tekrarlar" zaman analizi modeliyle çözümlenirken çocukların kişilik özelliklerinin ölçümü için

çocuklara özel geliştirilmiş bir test kullanılıyor. Besteleme çalışmalarının sonuçları kişilik testiyle karşılaştırıldığında, besteleme süreciyle zamanın kullanımı ve kişilik özellikleri arasında önemli istatistik ilişkiler olmadığı saptanıyor. Ancak düşük ve yüksek zeka düzeyleri arasında zeka düzeyi yüksek çocukların daha iyi sonuçlar elde ettiği gözleniyor. Bununla birlikte besteleme sürecinde kullanılan tekrar oranları sert karakterli öğrencilerle yumuşak karakterli öğrenciler arasında negatif bir ilişki, sessizliğin kullanımda ise duygusal istikrarsızlık ve duygusal tutarlılığa sahip kişilik özellikleri arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu gösteriyor. Duygusal olarak dingin ve sakin karakterli öğrenciler sessizliği kullanmayı daha çok tercih etmişler.

1.2. Müzik Beğenisi Çalışmalarında Kullanılan Modeller

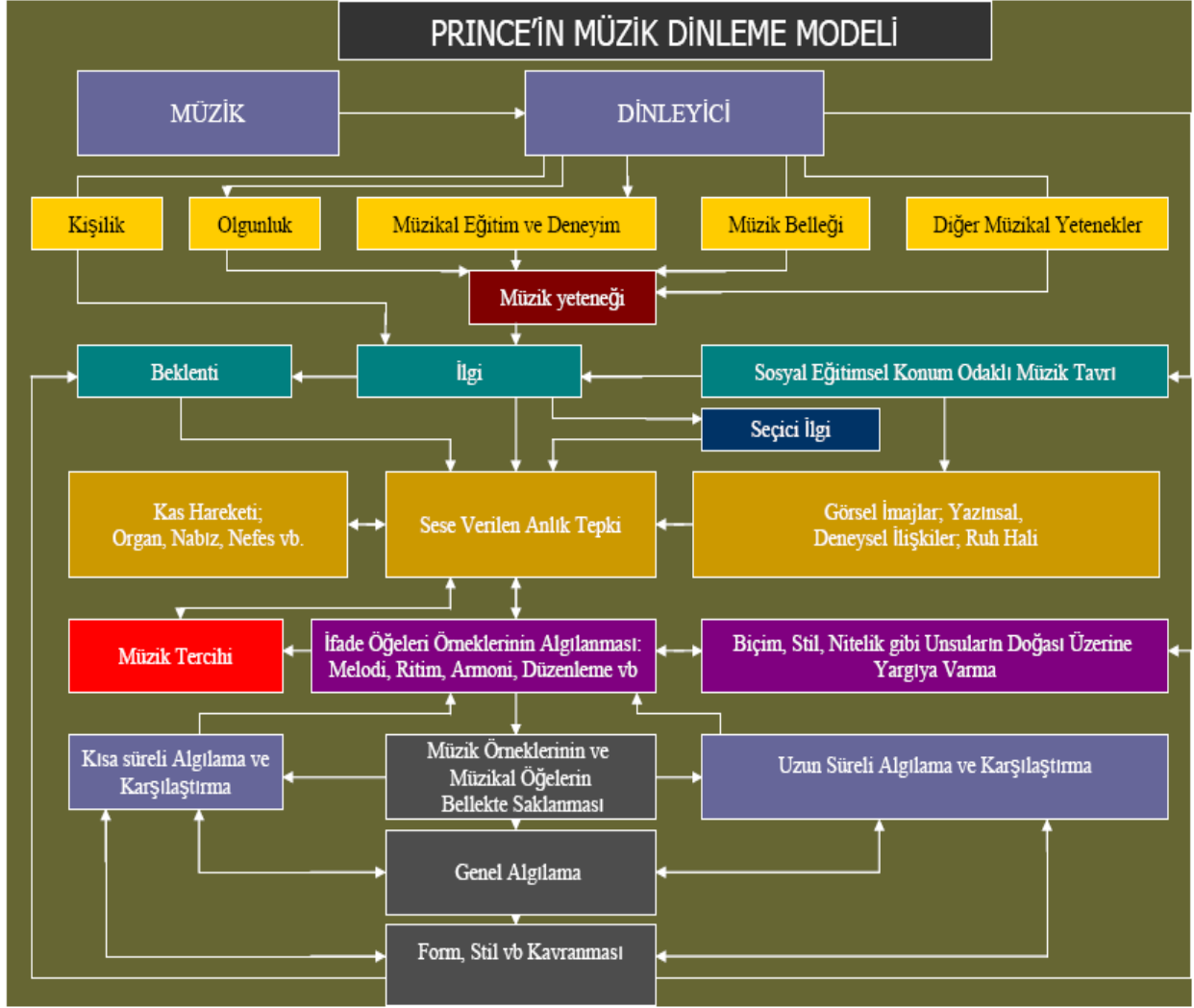
Daha önce gerçekleştirilen müzik beğenisi araştırmalarında kullanılan Lens modeli, Prince'ın müzik dinleme modeli ve Le Blanc'ın müzik dinleme tercihi modelinin en kapsamlı modelleme çalışmaları olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 1. Juslin ve Laukka tarafından geliştirilen Lens Modeli

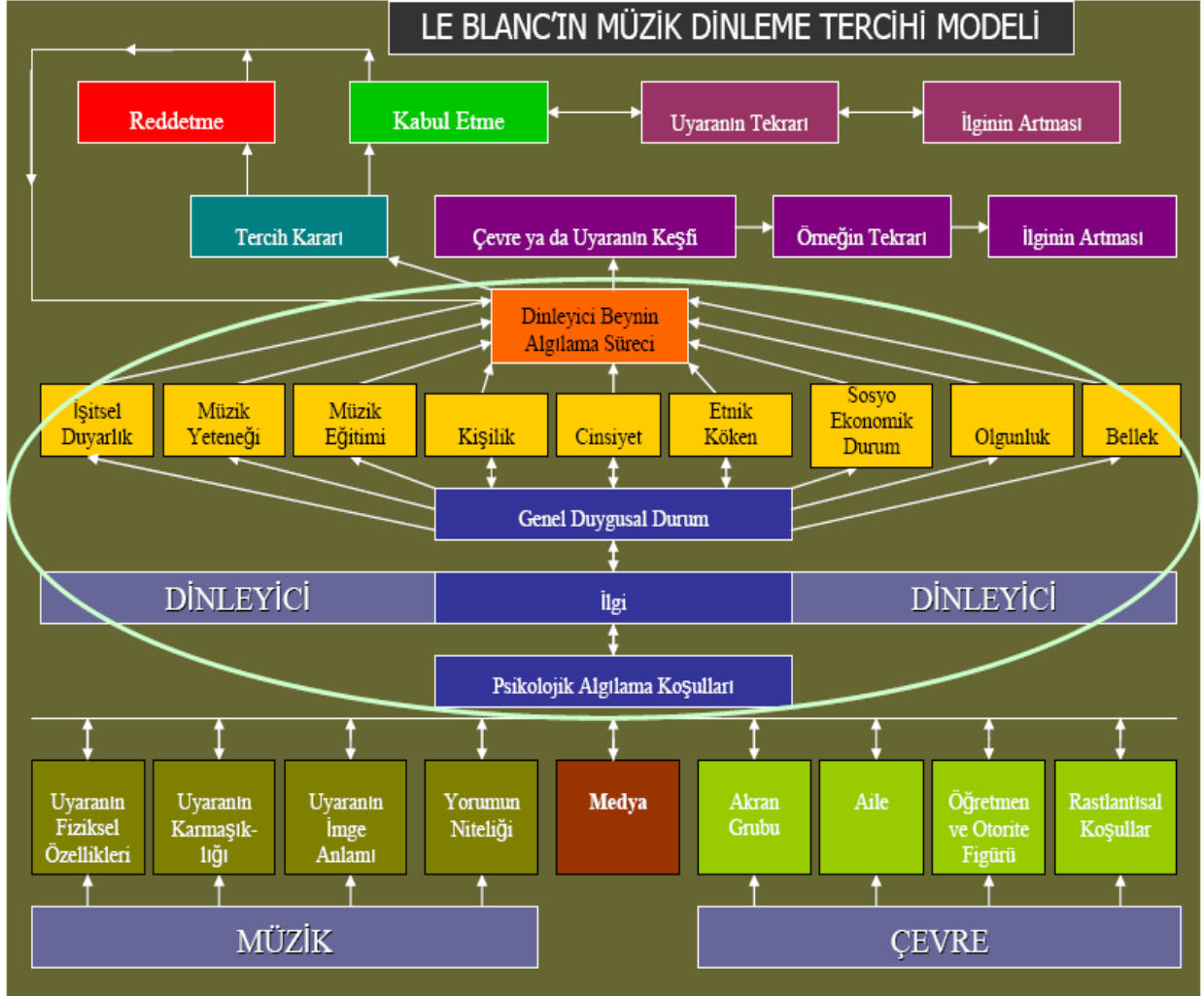
Bu modelde besteci, yorumcu ve dinleyici arasında müzik iletişimini sağlayan müzik unsurları iki kategoride ele alınıyor. Bestecinin kullandığı müzik unsurları ve yorumcunun kullandığı müzik unsurları bir bütün halinde dinleyiciyle etkileşiyor.

Şekil 2. Prince tarafından geliştirilen Müzik Dinleme modeli

Prince'ın modeli bilişsel süreçlere yönelik üç temel kategoride düşünülmüş. Dinleyici ile ilişkili değişkenler modelin en üstüne, tepki örneklemeleri ortaya ve bir grup algılama sürecine ilişkin değişkenler de en alta yerleştirilmiş. Bu modelin ilk kez deneyimlenen bir müzik dinleme etkinliğinde, dinleyici algısında ne tür bilişsel süreçler olabileceğini açıklamaya çalıştığı söylenebilir. Bu modeller içerisinde geliştirilen en kapsamlı model ise Le Blanc'a ait. Le Blanc modelini yalnızca müzik dinleme tercihi üzerine geliştirmiş. Bir insanın müzik beğenisini etkileyecek birçok değişkenden oluşuyor ve bu değişkenler hiyerarşik bir düzenle yerleştirilmişler.

Şekil 3. Le Blanc tarafından geliştirilen Müzik Dinleme Tercih Modeli

Sol alt köşede müzik uyarısı ile ilgili değişkenler, sağ köşede ise çevre uyarısı ile ilişkili değişkenler görülüyor. Psikolojik algılama koşulları, ilgi ve genel duygusal durum kişinin kendisine yönelik temel değişkenlere bağlanmış. Beynin algılama sürecinden sonra tercih kararı ve bu kararın pekişmesini sağlayan diğer değişkenleri görüyoruz.

II. BÖLÜM

2.1. Yöntem ve Materyal

Bu çalışmada, Türk müziği, rock ve klasik müzik dinleyicilerinin beğenilerini etkileyen faktörler kişilik, cinsiyet, yaş, aile, arkadaş çevresi ve müzikal uyaran değişkenleri çerçevesinde incelenmiştir. Müzik tercihi ve kişilik arasında bir ilişki olup olmadığı, belirli bir türün müzikal özellikleri ile müzik beğenisi ve kişilik arasında herhangi bir ilişkinin varlığı, Türk müziği, klasik müzik ve rock müzik dinleyicilerinin bireysel değerlendirme ve tercihlerinde hangi sosyal ve kültürel değişkenlerin etken olduğu, yanıtları aranılan sorulardır.

Çalışma kişiliğin, kalıtsal özelliklerin yanı sıra sosyal ve kültürel çevrelerden etkilenecek gelişmesi bağlamında, aynı tür müzikleri yoğun olarak dinleyen insanların kişilik özellikleri arasında bazı benzerlikler olabileceği hipotezine dayanarak yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Ege Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü öğretim üyeleri tarafından Türkiye koşullarına göre hazırlanmış ve geçerlilik - güvenilirliği yapılmış beş faktör kişilik testi (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004) ile daha önce gerçekleştirilmiş benzer çalışmalardan yararlanarak hazırladığımız müzik beğeni anketi kullanılmıştır. Hazırladığımız müzik beğeni anketi kişilik, cinsiyet, yaş, aile, arkadaş çevresi ve müzikal uyaran değişkenleri ile ilgili 13 soru içermektedir. Anket ve beş faktör kişilik envanteri katılımcılara yaklaşık üç aylık bir süreçte uygulanmıştır.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS v13.0 paket programında yapılmış, istatistik teknikleri olarak yüzde, frekans ile tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. “Tek yönlü varyans analizi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere uygulanır” (Büyüköztürk, 2002: 44).

Çalışma, İzmir’de Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (müzik eğitimi alan ve almayan), Dokuz Eylül Üniversitesi Müzik Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ve Ege Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında müzik öğrenimi görmekte olan öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar 17-30 yaş arası, 89 erkek 91 kadın toplam 180 kişiden oluşmuştur.

2.2. Kişilik Kavramı ve Beş Faktör Kişilik Envanteri

Kişilik çalışmaları üzerine geliştirilen yaklaşımların farklılığı aynı zamanda bu alanın karmaşık ve çetrefilli kapsamına gönderme yapar. Bunun temel bir nedeni araştırmacılar tarafından belirlenen kişilik özelliklerinin çok fazla olması, bu özelliklerin nasıl belirlenip sınıflandırılacağına dair net uzlaşıların bulunmaması gösterilebilir. Günümüze değin gerçekleştirilen çalışmalar kişilik araştırmalarında kullanılan altı temel yaklaşımın benimsendiğini gösteriyor. “*Psikanalitik yaklaşım*, insanların davranış tarzlarındaki önemli farklılıklardan, bilinçaltı akıllarının sorumlu olduğunu söyler. *Ayırıcı özellik yaklaşımı* savunan psikologlar kişinin ayırıcı özellikler yelpazesini oluşturan türlü kişilik özelliklerinden bazılarını sahip olduğunu söylerken, *biyolojik yaklaşımı* savunan psikologlar kişilikteki bireysel farklılıkları açıklamak için kalıtsal eğilimlere ve fizyolojik süreçlere dikkat çekerler. Buna tepki olarak *insancıl yaklaşım*, kişilik farklılıklarının ana nedeni olarak kişisel sorumluluk ve kendini onaylama duygusunu gösterir. *Davranışsal/sosyal öğrenme* kuramcıları, tutarlı davranış kalıplarını koşullanma ve beklentilerin sonucu olarak açıklar. *Bilişsel yaklaşımı* savunanlar ise, davranıştaki farklılıkları açıklamak için insanların bilgiyi işleme yöntemlerindeki farklılıkları inceler” (Burger, 2006: 24-25). Uzmanlara göre kişiliğin açıklanmasına yönelik bu farklı yaklaşımlar arasında tam uzlaşıya varılabilmiş bir model olmaması tartışmaların hala sürdüğünü gösteriyor. Bu noktada kişilik üzerine yapılmış belli başlı tanımları vermekle yetineceğiz. Aiken (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 1) genel anlamda kişiliği, bireyin zihinsel ve sosyal özelliklerinin bir toplamı olarak tanımlıyor. Child’a (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 2) göre kişilik, bireyin davranışlarında bir zamandan diğerine tutarlılığa ve benzer durumlarda diğer insanlardan farklı davranmasına yol açan faktörlerden oluşuyor. (Burger, 2006: 23) basit bir tanımlamayla kişiliği bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlıyor. Buss ve Craik (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 2) kişilik psikolojisinin temel ve en önemli kuramsal görevlerinden birisinin, kişilerde önem taşıyan yatkınlıkların, eğilimlerin binlercesi arasından belirlenebilmesi olduğunu ifade ediyor. Tanım farklılıklarının yanı sıra hangi kişilik özelliklerinin incelenmesi gerektiği noktası da yaklaşımlardaki ayrışmaları gösteriyor. Ancak uzmanlara göre kişilik özelliği tanımlarının tamamında, çeşitli durumlarda tutarlılık göstermeleri, uzun süreli eğilimler olmaları ve içsel nedenler olarak değerlendirilmeleri uzlaşılan üç temel noktayı gösteriyor. McAdams’ın (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 11) aktardığına göre Allport,

organizasyonel bir şema olarak kişilik özelliklerinin önemini vurgularken bu özellikleri belli koşullar altında belirli bir biçimde davranma eğilimleri olarak tanımlıyor. John, Hampson ve Goldberg (Somer, Korkmaz, Tatar 2004: 12) kişilik özelliklerini, duruma bağlı olarak ortaya çıkan duygusal tepkiler, insanların hem kendilerini, hem de başkalarını anlamak ve tanımlamak için kullandıkları kavramlar olarak ifade ediyor. Özcan Köknel *Kişilik* başlıklı çalışmasında kavramla ilgili önemli karmaşaların olduğunu vurguluyor. “Bu güne dek yapılan tanımlarda kişilik, bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü olarak değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle kişilik kavramından, bir insanı nesnel ve öznel yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü anlaşılır. Mizaç ya da huy, günlük yaşantı içinde kişiye özgü, oldukça sınırlı, belirli duygusal tepkilerin nitelik ve nicelik bakımından değişmesidir. Çabuk kızmak, sıkılmak, hareketli ya da hareketsiz olmak bireylere göre değişen mizaç özellikleri ya da huydur. Kısaca, insanın duygulanım ve coşkularının bütünü olarak tanımlayabileceğimiz huy ya da mizaç, kişiliğin ancak bir yanını ya da ögesini oluşturmaktadır. Genel olarak kişilikle ilgili en çok kullanılan kavram karakterdir. Karakter, kişiye özgü davranışların bütünü olup insanın bedensel, duygusal ve zihinsel etkinliğine çevrenin verdiği değerdir. Bireyin karakteri, kişisel özelliklerle içinde yaşanılan çevrenin değer yargılarından oluşur” (Hançerlioğlu, 1988: 232).

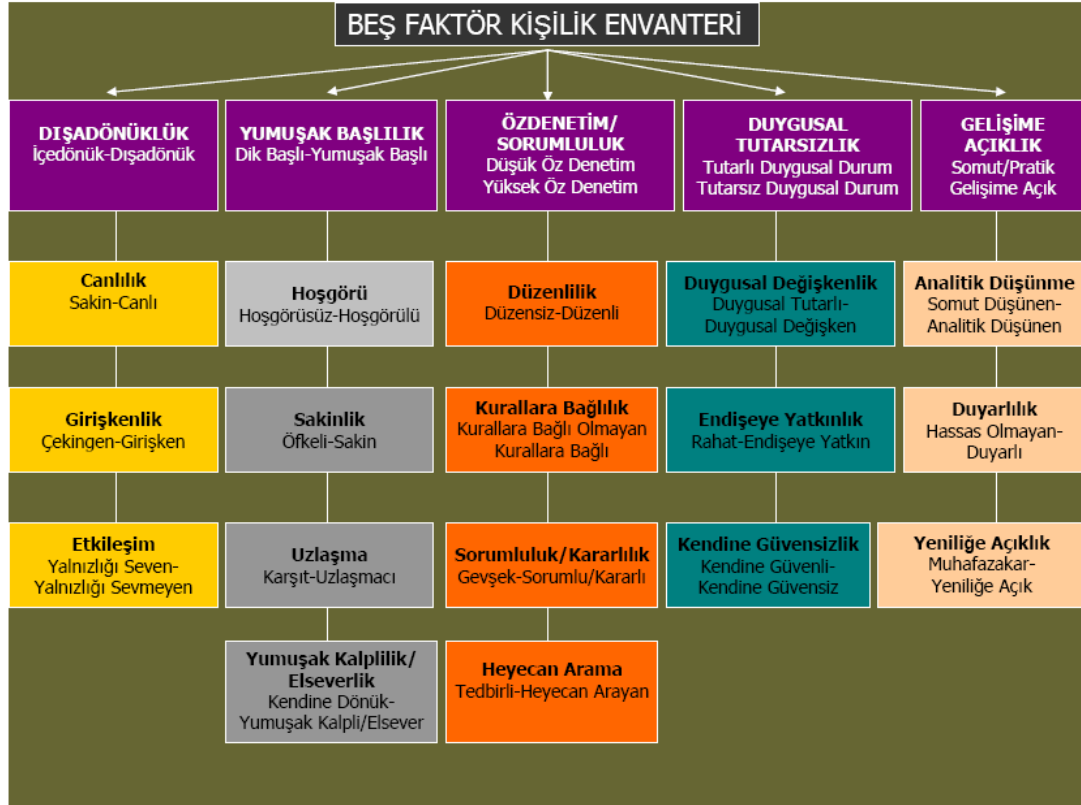
Kişiliğin oluşumunda kalıtsal özelliklerin yanı sıra çevresel koşulların etkisi kuşkusuz önemli bir yer tutar. Ancak günümüz psikoloji bilimi aile, okul, sosyal ve fiziksel çevre gibi etkenlerden çok, bu etkenlerin her birinin ne derecede etkili olduğuna odaklanmıştır. Burger yetişkin kişiliğimizin ne kadarı doğduğumuz anda belirlenmiştir sorusunu şöyle açıklıyor. “Araştırmacılar zeka gibi kararlılık gösteren yetenek ve eğilimlerin büyük oranda kalıtsal olduğunda hem fikirdir. Bu sonuç yüksek zekaya sahip bir çocuğun, kendisinden daha düşük bir zekaya sahip anne ve babadan doğmayacağı ya da çevrenin zeka gelişiminde hiçbir etkisi olmadığı anlamına gelmez. Bunun anlamı, bir zeka potansiyeliyle birlikte dünyaya geldiğimiz ve yetişkinlikteki zeka düzeyimizin bu potansiyel ve çevre koşullarının etkileşimiyle belirlendiğidir. Ancak bu da, insanların birer şizofren olmak ya da depresyona girmek üzere dünyaya gelmediği, sadece bazı insanların bu rahatsızlıklara, diğer insanlara göre daha eğilimli olduğu anlamına gelir” (Burger, 2006: 383). Yazar, çevrenin genetik faktörler üzerindeki etkisine en çok verilen örneklerden birisinin, aile ortamında yetişen çocukların durumu olduğunu belirtiyor. Saldırgan anne babaların saldırgan çocukları olması ya da utangaç çocukların utangaç ailelere sahip olması

gibi. McCrae ve Costa (1988b), ailelerin çocuk yetiştirme tutumları ile, kişilik özelliklerinin ilişkilerini incelediği araştırmalarında, ailelerini sevgi dolu olarak tanımlayan deneklerin, nörotisizm boyutunda düşük, dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık boyutlarında yüksek puan aldıklarını bulmuşlardır. Yumuşak başlılık ve sorumluluk boyutunun daha çok sosyalizasyon sonucunda kazanılan kişilik özellikleri olarak düşünüldüğü ve bu nedenle ailenin yetiştirme yaklaşımıyla daha çok ilişkili görüldüğü belirtilmektedir. (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 33) Araştırmacılar, bugüne değin genetik ve çevre etkeninin belirlenmesi çabasına, en çok tek ve çift yumurta ikizleri üzerine yapılan çalışmalarla ulaşılabileceğine inanıyor. “Bir aile içindeki ilişkilere bakan insanlar çocukların bazı özelliklerini anne babalarından aldıklarını varsayarlar. Ancak bu benzerlikler için yapılabilecek başka bir açıklama daha vardır. Aile üyeleri sadece genleri değil, yaşam ortamlarını da paylaşırlar. Kardeşlerin kişilikleri, anne babalar onları benzer şekilde yetiştirdiği için de benzer olabilir. İçe dönük anne babaların çocukları da genelde içe dönük olur; çünkü yetiştikleri ev ortamı gayet sessiz ve sakindir” (Burger, 2006: 387).

Çalışmada kullanılan Beş Faktör Kişilik Envanteri, ülkemizde yaşayan insanların kişilik özelliklerine ilişkin algılamalarına uygun bir yapısal özellik gösteren, çok boyutlu bir kişilik envanteridir. Envanterin geliştirilmesinde sıfatlar kadar kısa ifadeler ya da kişilik envanterlerindeki uzun ifadeler yerine davranışsal düzeyde tanımları kapsayan, kısa cümleciklerden oluşan maddeler kullanılmıştır. Envanter, genç ve yetişkin kişilik özelliklerini 5 temel kişilik boyutunda ve bu boyutların farklı yönlerini 17 alt ölçekte ele almaktadır. 5FKE, kişinin kendisini değerlendirdiği davranışsal, duygusal ve düşünsel özelliklerle ilgili kısa ifadeler içeren, likert tipinde, 5 basamaklı, 220 maddeden oluşmuştur (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 45). Uzmanlara göre hazırlanan beş faktör modelinin en önemli iddialarından birisi, kişilik boyutları için bir sınıflama oluşturabilmek ve böylece alanda çok dağınık bir görünüm sergileyen kişilik araştırmaları arasında bir bağlantı kurmaya olanak sağlamaktır. Izard, Libero, Puntam ve Haynes (1993) yapılan birçok araştırma sonucunun, duygularla, mizaç ve kişilik boyutları arasında yakın ilişkiler bulunduğuna ilişkin veriler ortaya koyduğuna işaret etmektedirler. Izard ve arkadaşlarının yürüttüğü bir dizi araştırma, duygular ve kişilik arasındaki bağları kurmada önemli bir çerçeve oluşturmuştur. Izard ve arkadaşlarına göre duyguların, kişilik özelliklerinin organize olmasında önemli bir rol oynadığı yolunda çeşitli kuramsal yapılar arasında bir uzlaşma sağlamak mümkündür. Örneğin, deneysel olarak neşeli ve mutlu bir durum içine sokulan kişilerin, diğerlerini de neşeli olarak algıladıkları ve diğerlerine ilişkin olumlu izlenimler bildirdiklerini

gösteren araştırma bulguları, karakteristik olarak neşeli bir duygusal durum içinde olan kişilerin sosyal durumlardan zevk alacaklarına ve dışadönüklük boyutunda yüksek olacaklarına işaret etmektedir (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 31). Beş faktör modelinin kişilik – sağlık araştırmalarına bir çerçeve oluşturup oluşturmayacağını araştıran psikologlar; 1) Sağlıkla ilgili birçok ölçek ve boyutun, geniş kişilik boyutlarının bir karışımını kapsadığı, 2) Sağlıkla ilgili çok sayıdaki kişilik araçlarındaki varyasyonun önemli ölçüde beş faktör modeliyle açıklanabildiğini belirtmektedirler. Modelle ilgili bir diğer önemli nokta uygulanan testin belli bir zaman sonra aynı özellikleri ne derece tutarlı ölçtüğüdür. Bazı kişilik özelliklerinin uzun süreli tutarlılığını 20 yıllık bir zaman diliminde birden çok yöntemle araştıran uzmanlar özellikle sosyal dışadönüklük, nörotisizm ve psikotizm boyutlarının uzun süreli tutarlılık gösterdiğine ilişkin kanıtlar bulmuşlardır. Saucier ve Goldberg’ın belirttiği üzere bu envanter, kişilik araştırmalarında bir son söz olmaktan çok bir başlangıçtır. Gerçekleştirilen araştırmalarla beş büyük faktör üzerinde bir uzlaşmaya doğru gidilmesine rağmen, bu model henüz kişilik dinamiklerini “açıklayıcı” bir model olarak değil, “tanımlayıcı” bir model olarak düşünülmelidir. (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 37)

Şekil 4. Somer ve ekibi tarafından geliştirilen 5FKE

Testin değerlendirilmesine yönelik olarak iki can alıcı nokta bulunuyor. “Elde edilen veriler faktörlerin ve alt boyutların yapay olarak iki uç şeklinde ele alınması ile ortaya çıkmıştır. Kişilik profillerinde gerçek bireyleri yorumlarken bu boyutların süreklilik gösteren özellikleri ölçtüğü, hiçbir kişinin tümüyle iki ucun yalnızca bir tarafına ait özellikleri göstermeyeceği, insanların çoğunlukla iki uçtaki eğilimlerin bir “karışımına” sahip oldukları unutulmamalıdır. Eğilimleri kişiyi belirli davranışlara yönlendirse de, mevcut durum ve ortamsal özellikler, sosyal roller, davranışın sonucuna ilişkin beklentiler ve kişilik özellikleri “davranışı bir etkileşim içinde” şekillendirmektedirler. Profillerin yorumlanmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer konu, kişilerin profil üzerindeki belli boyutlarda gösterdikleri yükselmeler başka insanlarla o boyut açısından kişinin puanı karşılaştırılarak elde edilmektedir. Bu açıdan bu yükselmelerin kişinin kendi özellikleri arasında, birbiriyle bir karşılaştırma sonucu elde edilmediği unutulmamalıdır. Yani kişinin puanları ilgili özellikte başka kişilere göre konumunu ifade etmektedir. Profillerin değerlendirilmesinde, 45 ve 55 arasındaki T puanları ilgili kişilik boyutunda kişinin orta düzeyde bulunduğu yani norm grubunun ortalamasına yakın bir puan almış olduğuna işaret etmektedir” (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 67).

Güvenirlilik, bir ölçme aracından elde edilen ölçme sonuçlarının ölçülmesi hedeflenen herhangi bir özelliği ne kadar doğru, kararlı ve tutarlı bir biçimde yansıttığını ifade eder. Test – tekrar test ve iç tutarlık güvenirlilik katsayıları testlerin ve ölçümlerin güvenirliliğinde en yaygın olarak kullanılan indekslerdir. Test – tekrar test güvenirlilik katsayısı temelini aynı ölçüm aracının farklı zaman dilimlerinde uygulanması ile elde edilen puanların korelasyonundan alır. İç tutarlık katsayısının değerini yükselten istatistik ise, ölçekteki maddeler arasında bulunan interkorelasyonların derecesini ifade eder. Bu interkorelasyonlar yüksek olduğunda, test maddelerinin aynı özelliği ölçtüğüne dair kanı güçlenir ve ölçülen özelliğin homojen olduğuna karar verilir. Derecelendirme tipi ölçeklerde sıklıkla Cronbach tarafından geliştirilen Alpha katsayısı kullanılmaktadır (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 90, 91). Evanterin güvenirlilik çalışmaları öğrenci ve yetişkin olmak üzere iki ana kategoride gerçekleştirilmiş. Araştırmamızın örneklemini öğrenciler oluşturduğu için öğrenci grubundan alınan sonuçları vermek yerinde olacak. Aşağıda 5FKE’nin 1828 kişiden oluşan öğrenci örneklemini üzerine uygulanması sonucu elde edilen test – tekrar test ve iç tutarlık güvenirlilik katsayıları görülüyor.

Tablo 2. 5FKE'nin Temel Faktörler İçin Öğrenci Örnekleme İç – Tutarlık Güvenirlik Katsayıları

Temel Faktörler	Öğrenci Örnekleme			
	Madde Sayısı	n	Ölçek Ortalaması	Cronbach Alpha
Dışadönüklük	35	1823	119.18	.86
Yumuşak Baş./Geçimlilik	45	1437	165.74	.86
Öz-Denetim/Sorumluluk	48	1826	171.52	.88
Duygusal Tutarsızlık	41	1437	106.91	.92
Gelişime Açıklık	36	1825	145.25	.86

Tablo 3. 5FKE Öğrenci Örnekleme İç Tutarlık ve Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	İç Tutarlık				Test-Tekrar Test
	Madde Sayısı	n=1828	n=249	Alpha Ort.	Korelasyon (n=79)
Canlılık	12	.79	.79	.79	.82
Girişkenlik	10	.77	.81	.79	.87
Etkileşim	13	.74	.81	.78	.88
Hoşgörü	10	.67	.61	.64	.81
Sakinlik	10	.63	.65	.64	.85
Uzlaşma	11	.68	.74	.71	.79
Yumuşak Kalplilik	14	.76	.79	.78	.84
Düzenlilik	14	.79	.86	.83	.89
Kurallara Bağlılık	12	.75	.80	.78	.87
Sorumluluk	11	.74	.83	.79	.89
Heyecan Arama	11	.80	.84	.82	.81
Duygusal Değişkenlik	12	.79	.84	.82	.87
Endişeye Yatkınlık	14	.85	.87	.86	.87
Kendine Güvensizlik	15	.81	.84	.83	.85
Analitik Düşünme	11	.76	.76	.76	.61
Duyarlılık	13	.71	.73	.72	.78
Yeniliğe Açıklık	12	.70	.76	.73	.74
Sosyal İstenirlik	.8	.57	-	-	-

2.3. Müzik Beğenisi Anketi

Çalışmaya dahil olan 180 katılımcıya uyguladığımız anket 13 soru içermektedir. Aşağıda katılımcıların okullara ve cinsiyetlerine göre dağılımını gösteren tabloların ardından anket sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. katılımcıların okullara ve müzik türlerine göre dağılımları.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
Devlet Konservatuarı	0 0%	34 56,7%	0 0%	34 18,9%
Müzik Eğitim Fakültesi	16 26,7%	26 43,3%	0 0%	42 23,3%
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzikoloji	14 23,3%	0 0%	0 0%	14 7,8%
Güzel Sanatlar Fakültesi	30 50%	0 0%	0 0%	30 16,7%
EGE Türk Müziği Devlet Konservatuarı	0 0%	0 0%	60 100%	60 33,3%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Tablo 5. Katılımcıların cinsiyet ve müzik türlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
Erkek	40 66,7%	22 36,7%	27 45%	89 49,4%
Kadın	20 33,3%	38 63,3%	33 55%	91 50,6%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

1- En çok sevdiğiniz müzik türü hangisidir?

1. Pop Müzik
2. Arabesk Müzik
3. Rock Müzik
4. Türk Halk Müziği
5. Türk Sanat Müziği
6. Klasik Müzik
7. Caz Müzik
8. Diğer (Belirtiniz.....)

Tablo 6. Anket soru no 1

Soru 1	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	0 0%	2 3,3%	0 0%	2 1,1%
3	60 100%	0 0%	0 0%	60 33,3%
4	0 0%	0 0%	36 60%	36 20%
5	0 0%	0 0%	24 40%	24 13,3%
6	0 0%	57 95%	0 0%	57 31,7%
8	0 0%	1 1,7%	0 0%	1 0,6%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soru ilgili katılımcının müzik tercihini net bir şekilde belirlemek amacıyla. Klasik kategorisinde 3 katılımcının verdiği farklı yanıt, en çok dinlenen türün klasik ancak en sevilen türün farklı olduğu gösteriyor. Klasik kategorisinde bulunan katılımcıların tamamı batı müziği konservatuvarı ve müzik eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler arasından seçilmiştir.

2- Kişisel arşivinizde en çok hangi müzik türü bulunur?

1. Pop Müzik
2. Arabesk Müzik
3. Rock Müzik
4. Türk Halk Müziği
5. Türk Sanat Müziği
6. Klasik Müzik
7. Caz Müzik
8. Diğer (Belirtiniz.....)

Tablo 7. Anket soru no 2

Soru 2	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	0 0%	1 1,7%	0 0%	1 0,6%
3	60 100%	1 1,7%	0 0%	61 33,9%
4	0 0%	0 0%	36 60%	36 20%
5	0 0%	0 0%	24 40%	24 13,3%
6	0 0%	57 95%	0 0%	57 31,7%
8	0 0%	1 1,7%	0 0%	1 0,6%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

İkinci soru en çok dinlenen türün, katılımcıların kişisel müzik arşivleriyle bağdaşıp bağdaşmadığını anlamayı amaçlamıştır. Burada klasik kategorisinde 3 katılımcının farklı müzik türlerine ait arşivleri olduğu görülüyor.

3- En çok dinlediğiniz müzik türünü kaç yaşında dinlemeye başladınız?

Tablo 8. Anket soru no 3

Soru 3	Müzik Türü		
	Rock	Klasik	Türk Müziği
Türü Dinlenmeye Başlama Ort.	13,3±3,6	10,8±4,3	10,4±4,7
Yaş Ortalaması	22,63±2,8	20,5±2,1	21,78±2,2
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%

Katılımcıların yaş ortalamaları ve türün dinlemeye başladığı dönemin görüldüğü tabloda 3 müzik türü dinleyicisinin değerleri birbirine oldukça yakın. Türün dinlenmeye başladığı dönem Rock kategorisinde ergenlik dönemine daha yakın görünüyor. 4. Soruya verilen yanıtlarla

karşılaştığımızda Rock müzik dinleyicilerinin tür tercihinde en çok arkadaş çevrelerinden etkilenmeleri, türün dinlenmeye başlama ortalaması ile anlamlı bir bütün oluşturuyor. Klasik ve Türk müziği dinleyicileri ise en çok aile seçeneğini oylamışlar.

4- En sevdiğiniz müzik türünü siz bu türle ilgilenmeye başlamadan önce yakın çevrenizde dinleyenler var mıydı?

1. Aile ve akrabalarım içerisinde dinleyenler vardı
2. Yakın arkadaş ve akranlarım arasında dinleyenler vardı
3. Arkadaşlarımla bulduğum bazı mekanlarda bu tür müzikler dinleniyordu
4. Diğer (Berlirtiniz.....)

Tablo 9. Anket soru no 4

Soru 4	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	24 40%	31 51,7%	55 91,7%	110 61,1%
2	26 43,3	7 11,7%	2 3,3%	35 19,4%
3	3 5%	2 3,3%	0 0%	5 2,8%
4	7 11,7%	20 33,3%	3 5%	30 16,7%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruda ilgili türün tercih edilmesinde en çok hangi sosyal ya da fiziksel çevrelerin etkili olduğu anlaşılmaya çalışılıyor. Verilen yanıtlara göre bütün türlerde en fazla aile ve akrabalarım seçeneğinin işaretlendiğini görüyoruz. Ancak Türk müziği dinleyicileri aile faktörünü diğer iki türe nazaran açık bir farkla oylamışlar. Dinlediğim müzik türünü yakın arkadaş ve akranlarım arasında dinleyenler vardı diyenler toplam değerlerde ikinci sırayı alıyor. Bu seçenekte ise Rock müzik dinleyicilerinin daha çok arkadaş çevresinden etkilendiği görülüyor. Üçüncü sırada diğer seçeneği oylanmış. Bu kategoride verilen yanıtlar belirli bir tutarlılık göstermediği için açılımı yapılamamıştır. Karşılaştırsak ilgili türlerin tercih edilmesinde, Türk müziği dinleyicileri “aile”, Rock müzik dinleyicileri “arkadaş çevresi”, klasik müzik dinleyicileri ise “aile” ve “diğer” seçeneklerinin etkili olduğunu ifade etmişler.

5- Bu türü tercih etmenizdeki en önemli etken nedir?

Tablo 10. Anket soru no 5

Soru 5	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	12 20%	15 25%	5 8,3%	32 17,8%
2	9 15%	2 3,3%	14 23,3%	25 13,9%
3	5 8,3%	8 13,3%	4 6,7%	17 9,4%
4	8 13,3%	10 16,7%	15 25%	33 18,3%
5	5 8,3%	0 0%	0 0%	5 2,8%
6	2 3,3%	14 23,3%	5 8,3%	21 11,7%
7	4 6,7%	1 1,7%	0 0%	5 2,8%
8	4 6,7%	1 1,7%	0 0%	5 2,8%
9	3 5%	4 6,7%	4 6,7%	11 6,1%
10	2 3,3%	1 1,7%	0 0%	3 1,7%
11	2 3,3%	4 6,7%	4 6,7%	10 5,6%
12	2 3,3%	0 0%	0 0%	2 1,1%
13	1 1,7%	0 0%	0 0%	1 0,6%
14	1 1,7%	0 0%	0 0%	1 0,6%
15	0 0%	0 0%	7 11,7%	7 3,9%
16	0 0%	0 0%	2 3,3%	2 1,1%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

5. Soru açık uçlu bir sorudur. Verilen yanıtlardan toplam 16 kategori oluşmuştur. 1) Bu türü seviyor olmam, 2) kendime yakın bulmam, 3) duygularımı yansıtması, 4) aile ve çevremın etkisi, 5) beni hareketli kılması, 6) müzik eğitimi alıyor ve bir çalığı çalıyor olmam, 7) yaşam tarzını

sevmem, 8) müzikalite, 9) deşarj etmesi ve rahatlatması, 10) kişisel özelliklerimi yansıtmaması, 11) yanıtız, 12) ruh hali, 13) örnek alınan müzisyen, 14) medya, 15) kültürel etken, 16) müziğın yorumlanmasında kullanılan çalgılar. Türün tercih edilmesinde en önemli etken olarak birinci sırada %18,3 oran ile “aile ve çevremin etkisi” seçeneğinin oylandığını görüyoruz. İkinci sırada %17,8 “bu türü seviyor olmam”, üçüncü sırada %13,9 “kendime yakın bulmam”, dördüncü sırada %11,7 “müzik eğitimi alıyor ve bir çalgı çalıyor olmam”, beşinci sırada %9,4 “duygularımı yansıtmaması”, altıncı sırada %6,1 “deşarj etmesi ve rahatlamaması” en çok oylanan şıklar. Verileri müzik türlerine göre en çok oylanan ilk üç yanıt olarak değerlendirdiğimizde ise, **Rock** müzik dinleyicilerinin %20’si “bu türü seviyor olmam”, %15’i “kendime yakın bulmam” ve %13,3’ü “aile ve çevremin etkisi”, **klasik müzik** dinleyicilerinin %25’i “bu türü seviyor olmam”, %23,3’ü “müzik eğitimi alıyor ve bir çalgı çalıyor olmam” ve %16,7’si “aile ve çevremin etkisi”, **Türk müziğı** dinleyicilerinin ise %25’i “aile ve çevremin etkisi”, %23,3’ü “kendime yakın bulmam” ve %11,7’si “kültürel etken” seçeneklerini oyladıkları görüldü.

6- Sevdığınız müzik türü size genel olarak ne ifade ediyor?

1. Psikolojik gerilim ve rahatlamayı
2. Güzellik ve hoşluk hissini
3. Ardı sıra dizilmiş ses kalıplarını
4. Birtakım olaylar ya da durumları
5. Sosyal bir durumu
6. Kişisel özelliklerimi
7. Diğer (Belirtiniz.....)

Tablo 11. Anket soru no 6

Soru 6	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	30 50%	22 36,7%	7 11,7%	59 32,8%
2	2 3,3%	20 33,3%	28 46,7%	50 27,8%
3	3 5%	0 0%	1 1,7%	4 2,2%
4	11 18,3%	4 6,7%	10 16,7%	25 13,9%
5	2 3,3%	0 0%	3 5%	5 2,8%
6	8 13,3%	8 13,3%	6 10%	22 12,2%
7	4 6,7%	6 10%	5 8,3%	15 8,3%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruya verilen yanıtların toplamında %32,8 ile “psikolojik gerilim ve rahatlama”, %27,8 ile “güzellik ve hoşluk hissi”, %13,9 ile “bir takım olaylar ya da durumlar”, %12,2 ile “kişisel özelliklerim” ve % 8,3 ile “diğer” seçeneklerinin oylanıldığını görüyoruz. İşaretlenen seçenekler müzik türlerine göre değerlendirildiğinde rock ve klasik kategorisindeki dinleyicilerin en çok “psikolojik gerilim ve rahatlama”, Türk müziği ve klasik müzik dinleyicilerinin ise “güzellik ve hoşluk hissi” seçeneklerini oyladığı görülüyor. Sevdiğim müzik türü “kişisel özelliklerimi ifade ediyor” diyenler 3 grupta birbirine yakın olmakla birlikte toplam en çok oyalanan şıklar sırasında 22 katılımcıyla 4. sırayı alıyor.

7- Sevdiğiniz müzik türü size genel olarak neler çağrıştırıyor?

1. Duygular (neşe, üzüntü, öfke vb.)
2. Mesajlar, fikirler (dostluk, barış, mücadele vb.)
3. Politik düşünceler
4. Diğer (Belirtiniz.....)

Tablo 12. Anket soru no 7

Soru 7	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	46 76,7%	51 85%	58 96,7%	155 86,1%
2	6 10%	3 5%	2 3,3%	11 6,1%
3	3 5%	0 0%	0 0%	3 1,7%
4	5 8,3%	6 10%	0 0%	11 6,1%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruya verilen yanıtlar içerisinde en çok %86,1 ile “duygular” seçeneği oylanmış. %6,1 ile “mesajlar, fikirler” ve diğer seçenekleri aynı orana sahipler.

8- Genellikle nasıl bir ortamda müzik dinlemeyi tercih edersiniz?

1. Tek başıma
2. Tanımadığım insanlarla birlikte
3. Arkadaşlarımla birlikte
4. Fark etmez

Tablo 13. Anket soru no 8

Soru 8	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	31 51,7%	34 56,7%	25 41,7%	90 50%
2	4 6,7%	2 3,3%	0 0%	6 3,3%
3	25 41,7%	24 40%	6 10%	55 30,6%
4	0 0%	0 0%	29 48,3%	29 16,1%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Müziğin dinlendiği ortamın algılanmasına yönelik 8. soruda üç müzik dinleyicisi içinde %50 ile “tek başıma” seçeneği birinci sırayı alıyor. “Arkadaşlarımla” birlikte yanıtını işaretleyenler %30,6 ile ikinci sırayı alırken bu seçeneğin en çok rock ve klasik müzik

dinleyicileri tarafından oylanması dikkat çekici. “Farketmez” seçeneğini %16,1 ile sadece Türk müziği dinleyicileri oylamış.

9- Müziği hangi ses düzeyinde dinlemekten hoşlanırsınız?

1. Yüksek sesle dinlerim
2. Orta düzey sesle dinlerim
3. Kısık sesle dinlerim

Tablo 14. Anket soru no 9

Soru 9	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	42 70%	18 30%	21 35%	81 45%
2	18 30%	41 68,3%	37 61,7%	96 53,3%
3	0 0%	1 1,7%	2 3,3%	3 1,7%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Müzikal bir uyaran olarak ses düzeyi algısı kişilere göre değişse de, bir dinleyici için dinlediği müziğin ses düzeyi üzerine yaptığı yorum dikkate alınabilecek bir veridir. 9. soruya verilen yanıtlarda %53,3 ile “müziği orta düzey sesle dinlerim” seçeneği ilk sırayı alıyor. Bu seçeneği daha çok klasik ve Türk müziği katılımcılarının oyladığını görüyoruz. “Müziği yüksek sesle dinlerim” diyenler ise %45’lik oranla ikinci sırada bulunuyor. Ancak bu seçeneği oylayan rock müziği dinleyicilerinin oranı, klasik ve Türk müziği dinleyicilerine göre daha fazla. Üç müzik türü içerisinde müziği yüksek sesle dinleme tercihi en çok rock müzik dinleyicileri tarafından oylanmış.

10- Tercih ettiğiniz müziği değerlendirirken kararlarınızı en çok neye göre verirsiniz?

1. Müzikal faktörlere göre (biçim, armoni, ritm, artikülasyon vb.)
2. Şarkı sözlerine göre
3. Hem müzikal faktörlere hem şarkı sözlerine göre
4. Geçmişten bugüne kadar elde ettiğim deneyim ve birikime göre
5. Diğer (Belirtiniz.....)

Tablo 15. Anket soru no 10

Soru 10	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	13 21,7%	27 45%	5 8,3%	45 25%
2	0 0%	0 0%	1 1,7%	1 0,6%
3	32 53,3%	9 15%	41 68,3%	82 45,6%
4	15 25%	20 33,3%	12 20%	47 26,1%
5	0 0%	4 6,7%	1 1,7%	5 2,8%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruya verilen yanıtlarda ilk sırayı %45,6 ile “hem müzikal faktörler hem şarkı sözleri” seçeneği almış. En çok Rock ve Türk müziği dinleyicilerinin oyladığı bu seçenek iki tür müziğinde sözlü eserler içermesiyle ilişkilendirilebilir. İkinci sırayı %26,1 ile “geçmişten bugüne kadar elde ettiğim deneyim ve birikim” diyen katılımcılar alıyor. Deneyim ve birikim ilgili türü değerlendirirken üç müzik dinleyicisi içinde önemli görünüyor. Sevdiğim müziği “müzikal faktörlere göre değerlendiririm” diyenlerin oranı ise % 25. Bu seçenekte klasik müzik dinleyicilerinin baskın olduğu görülüyor. Şarkı sözlerinden bağımsız olarak yapılan bu oylamanın sözsüz yani çalgısal müziğe gönderme yaptığını söyleyebiliriz.

11- Sevdiğiniz müzik türünde sizi en çok etkileyen müzikal unsuru seçiniz.

1. Ritm ve Tempo
2. Melodi
3. Armoni
4. Biçim, Stil
5. Müziğin Dönemsel Özellikleri (80'ler, 90'lar, romantik dönem, çağdaş dönem vb.)
6. Çalgılama (konçerto, sonat, senfoni vb.)
7. Müzik parçasının tınısı, soundu
8. Şarkı sözleri
9. Hepsi
10. Diğer (Berlirtiniz.....)

Tablo 16. Anket soru no 11

Soru 11	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	5 8,3%	0 0%	2 3,3%	7 3,9%
2	3 5%	8 13,3%	6 10%	17 9,4%
3	3 5%	12 20%	0 0%	15 8,3%
4	0 0%	2 3,3%	2 3,3%	4 2,2%
5	5 8,3%	7 11,7%	0 0%	12 6,7%
6	1 1,7%	1 1,7%	0 0%	2 1,1%
7	10 16,7%	2 3,3%	15 25%	27 15%
8	3 5%	0 0%	4 6,7%	7 3,9%
9	30 50%	26 43,3%	30 50%	86 47,8%
10	0 0%	2 3,3%	1 1,7%	3 1,7%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruda ise ilk sırayı %47,8 ile “hepsi” seçeneği alıyor. Diğer alternatif yanıtlar içerisinde “müzik eserinin tınısı ya da sound’u” diyenler %15’lik bir orana sahip. Bu şıkta rock ve Türk müziği dinleyicileri ağırlık kazanmış. Dikkate değer yanıtlar içerisinde üçüncü sırayı %9,4 ile “melodi” seçeneği alırken %8,3 ile “armoni” dördüncü sırada bulunuyor. Armoni yanıtı çoğunlukla klasik müzik dinleyicileri tarafından oylanmış.

12- Dinlediğiniz müzik türünün Türkçe ya da yabancı sözlü olması sizin için önemli mi?

1. Önemli
2. Kısmen önemli
3. Önemli değil

Tablo 17. Anket soru no 12

Soru 12	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	8 13,3%	9 15%	27 45%	44 24,4%
2	22 36,7%	11 18,3%	14 23,3%	47 26,1%
3	30 50%	40 66,7%	19 31,7%	89 49,4%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Bu soruda dinlenen müziğin sözlerinin yabancı olup olmaması %49,4 oran ile “önemli değil” olarak oylanmış. “Önemli ve Kısmen önemli” diyenlerin oranı ise birbirine oldukça yakın. Önemli diyenlerin çoğunluğunu **Türk müziği** dinleyicileri, önemli değil diyenlerin çoğunluğunu ise **klasik müzik** dinleyicileri oluşturuyor.

13- En çok dinlediğiniz türde eğer varsa hangi vokal türü tercih edersiniz?

1. Kadın vokal
2. Erkek vokal
3. Farketmez

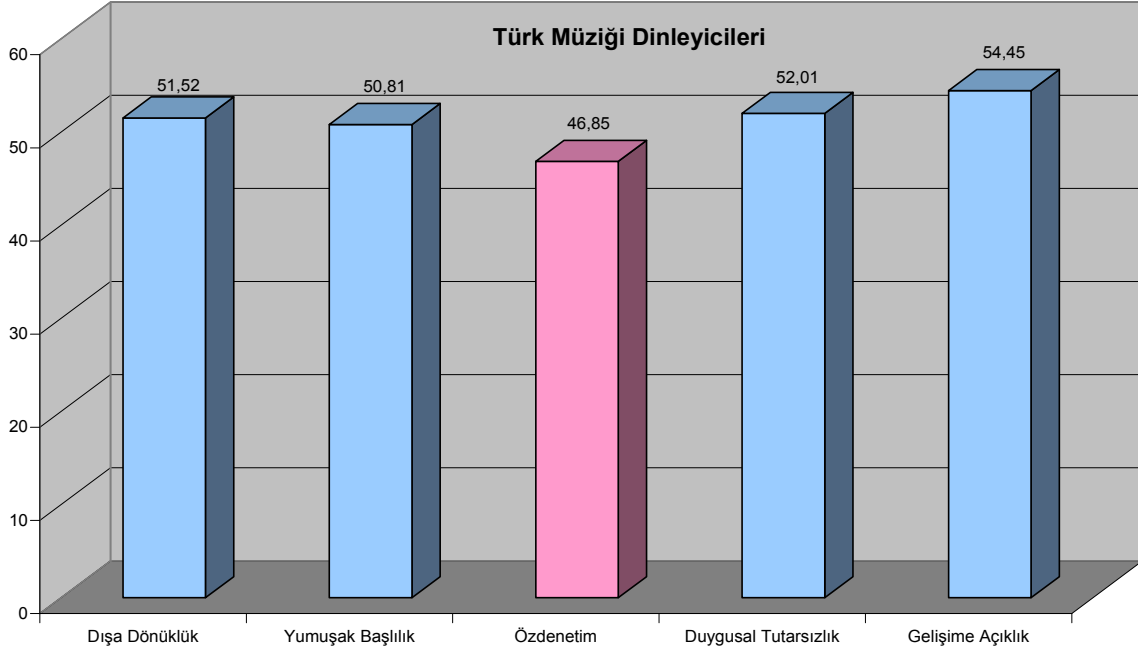
Tablo 18. Anket soru no 13

Soru 13	Müzik Türü			Toplam
	Rock	Klasik	Türk Müziği	
1	1 1,7%	8 13,3%	6 10%	15 8,3%
2	21 35%	6 10%	5 8,3%	32 17,8%
3	38 63,3%	46 76,7%	49 81,7%	133 73,9%
Toplam	60 100%	60 100%	60 100%	180 100%

Son sorumuzda büyük bir çoğunluk %73,9 oran ile “farketmez” seçeneğini oylamış. İkinci sırada “erkek vokal” seçeneğinin belirgin bir farkla rock müzik dinleyicileri tarafından oylandığı görülüyor. En düşük oran ise %8,3 ile “kadın vokal”. Burada cinsiyete göre tercihin belirgin olarak sadece rock müzik dinleyicileri tarafından tercih edildiği görülüyor.

2.4. Bulgular

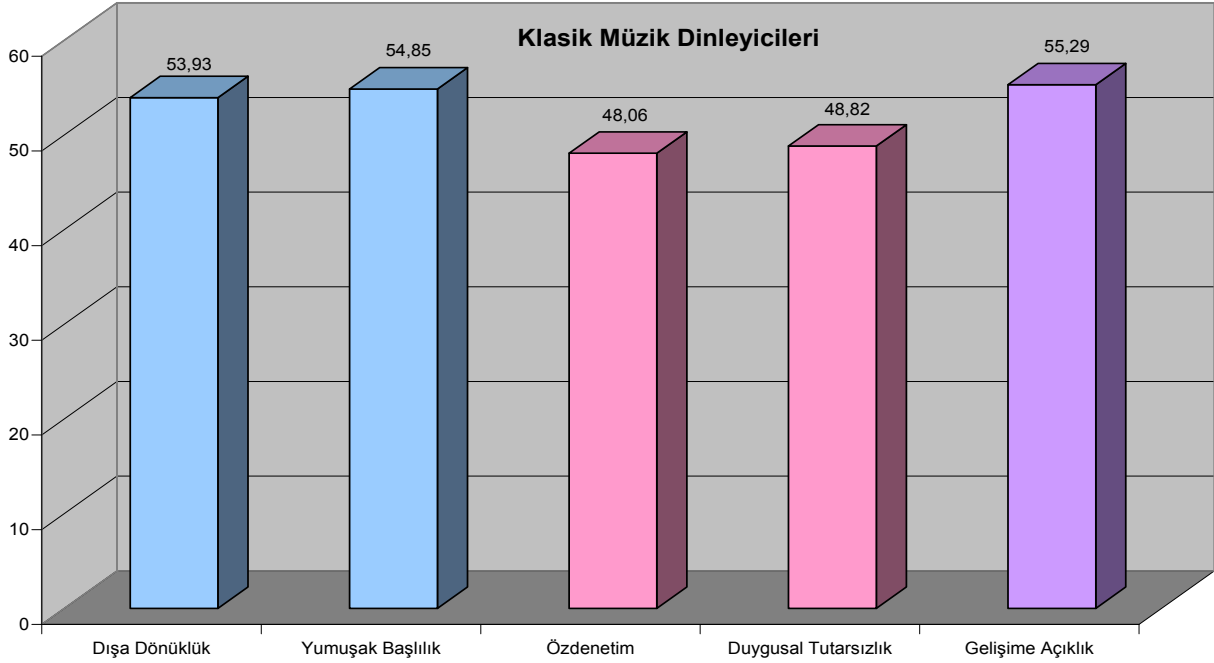
Bütün test sonuçlarında 45-55 arası puanlar ortalama değerleri ifade etmektedir. Faktör ve alt boyut yorumları dinleyicilerin aldıkları puanların karşılaştırılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Şekil 5'te Türk Müziği Dinleyicilerinin 5FKE T Puanı Ortalamaları görülmüştür.

Burada **özdenetim** dışında bütün faktörlerin ortalama üst sınırına yakın olduğu görülmüştür. **Gelişime açıklık** ile **özdenetim** alt ve üst sınır ortalamalarının iki ucunu temsil ediyor. Bütün değerler belirtilen ortalama sınırlar içerisinde. **Dışadönüklük** faktöründe üst sınıra yakın bu değer için, genel olarak sıcaklık, insanlarla bir arada bulunmayı sevme, sosyallik, girişkenlik, hareketlilik gibi özelliklere sahip olma eğiliminden bahsedilebilir. **Yumuşak başlılık** faktörünün de üst sınıra yakın olduğunu görüyoruz. Bu faktörden yüksek puan alan kişiler çatışmalardan kaçınan, geçimli ve işbirliğine yatkın kişiler olarak tanımlanırken, düşük puan alanların işbirliğinden ziyade rekabeti ön planda tutabilen, zaman zaman bencil hatta kavgacı insanlar olabildikleri düşünülmekte. Costa, McCrae ve Dye (Somer, Korkmaz, Tatar, 2004: 53) dışa dönüklüğün daha çok sosyal uyaranların miktarı ile; yumuşak başlılığın ise ilişkilerin niteliği ile bağlantılı olduğunu ifade ediyor. Faktörlerden **özdenetim** ortalama alt sınırının yaklaşık 2 puan üzerinde görünüyor. Düzenlilik, sorumluluk sahibi olma, kurallara uyma eğilimi, kendini kontrol edebilme ve amaca ulaşmak için gösterilen kararlı çabalarla kendini gösteren bu faktör Costa, McCrae ve Dye'in işaret ettikleri gibi, hareket ve odaklanmayı içermekte ve bu nedenle "aktive

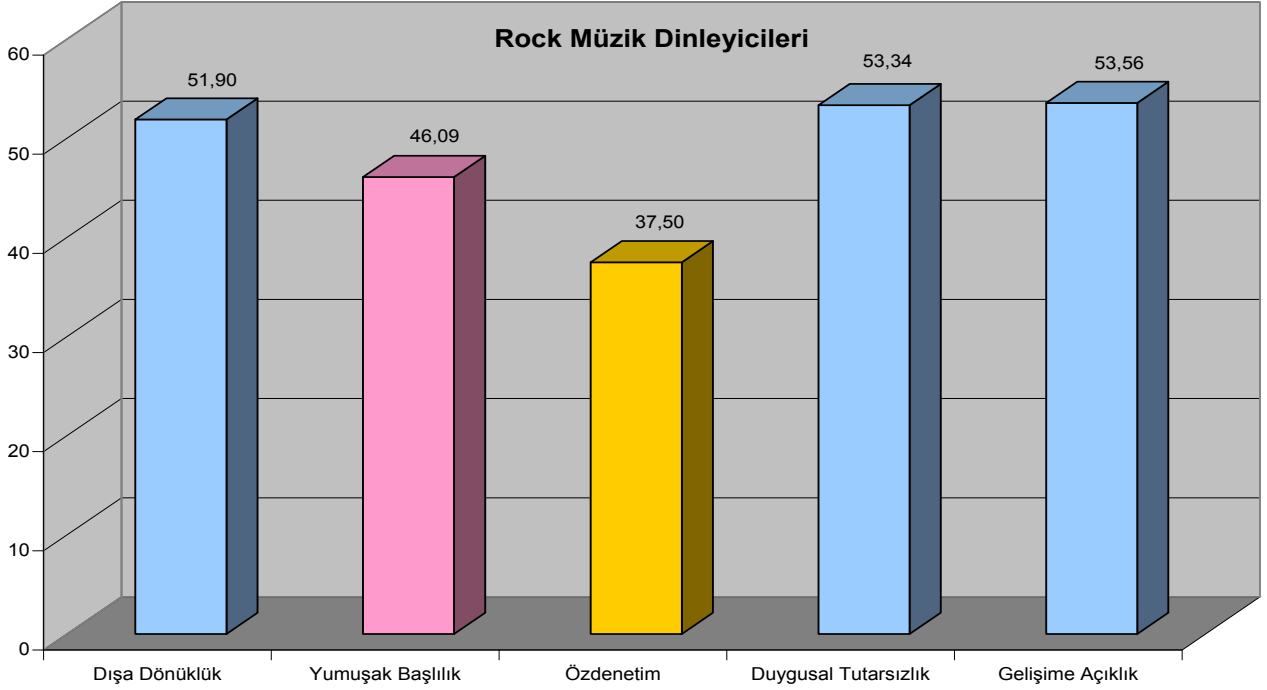
edici” ve “ketleyici” olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. Ortalama alt sınırının hemen üzerinde olan T puanına göre Türk müziği katılımcıları için hedeflerine ulaşmada daha gevşek davranma eğilimine sahip, ahlaki prensipler konusunda daha esnek olabilen ve dürtü kontrolü daha düşük kişiler oldukları söylenebilir. **Duygusal tutarsızlık** ve **gelişime açıklık** faktörlerinin ise ortalama üst sınırına yakın oldukları görülüyor. **Duygusal tutarsızlık** boyutundan yüksek puan alan kişiler hassaslık, duygusallık, endişelilik ve gerginlik gibi duygulara eğilimi olan, stresle başa çıkmada zorlanan, karşılaştığı güçlükler ve engeller karşısında direnci çabuk kırılan ve dürtüsel davranma eğilimi gösteren kişiler olarak tanımlanıyor. **Gelişime açıklık** boyutundan yüksek puan alanlar ise analitik düşünen, kendisi ve dünya hakkında düşünmekten, okumaktan hoşlanan, duyarlı, ilgi alanları geniş, yeniliğe açık ve yaratıcı kişiler olarak yorumlanıyor. Yukarıda belirtilen bütün bu özelliklerin neredeyse klasik müzik dinleyici grubu içinde aynı olduğunu söyleyebiliriz. Görüldüğü gibi bir boyut dışında bütün boyutlar yine ortalama sınırlar içerisinde. Tek belirgin fark ortalama değerler üzerinde 55,29 T puanıyla gelişime açıklık boyutunda ortaya çıkmış.

Şekil 6. Klasik Müzik dinleyicilerinin 5FKE T Puanı Ortalamaları

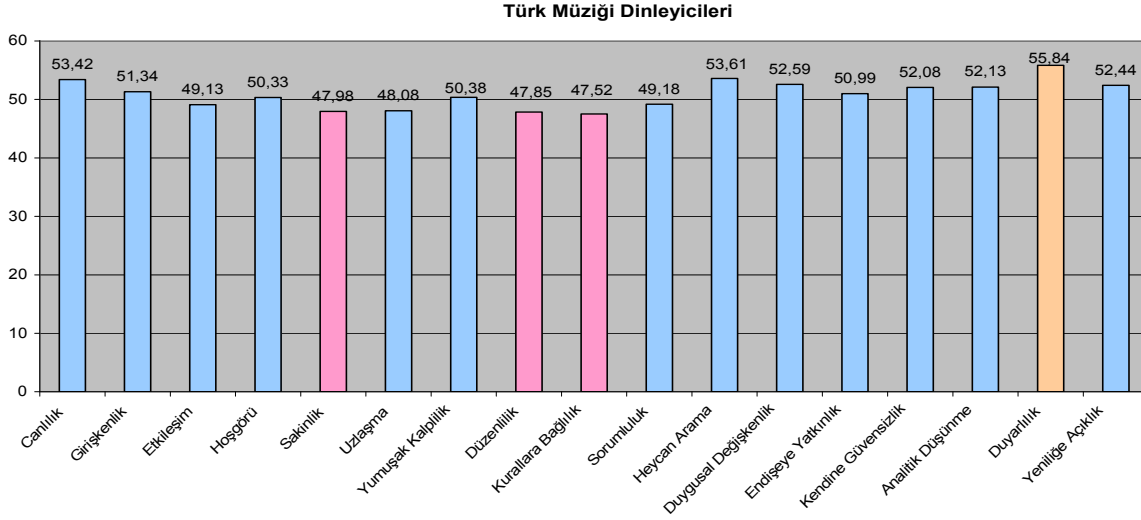
Rock müzik dinleyici grubunun T puanı ortalamaları ise iki faktör dışında Türk ve klasik müzik grubu dinleyicilerine yakın görünüyor.

Şekil 7. Rock Müzik Dinleyicileri 5FKE T Puanı Ortalamaları

Temel boyutlardan **yumuşak başlılık** ortalama alt sınırına yakın, **özdenetim** faktörünün ortalama altı bir değere sahip olduğu görülüyor. Yumuşak başlılık boyutu puanı ortalama sınırlar içinde olmakla birlikte Türk ve klasik müzik dinleyicilerinin puanlarına göre daha düşük. Bu faktörden düşük puan alan kişiler, başkalarının istekleriyle kendi ihtiyaçları çeliştiğinde daha kolay “hayır” diyebilen, yüksek puanlılar gibi insanlara güven duymaktan çok daha şüpheci bir yaklaşım sergileyen kişiler olarak tanımlanıyor. Üç müzik dinleyicisi gurubu içinde en açık farkı **özdenetim** boyutunda görüyoruz. Ortalama değer 8,5 puan altında olan bu faktörden yüksek puan alanlar ihtiyaç ve amaçlar doğrultusunda planlar yapma, bunlarla ilgili düzenlemelerde bulunma ve bunlara ulaşmada kararlı çabaları sürdürme gibi davranışlara temel oluştururken, düşük puan alanlar hedeflerine ulaşmada daha gevşek davranabilen, ahlaki prensipler konusunda daha esnek olabilen ve dürtü kontrolü daha düşük kişiler olarak tanımlanıyor. Düşük puanlı bireyler, görevi erteleme ve hayal kırıklığı karşısında çabuk pes etme eğilimine daha çok sahipler. 5 Faktör kişilik envanteri alt boyut puanlarına baktığımızda yukarıda açıklanan temel boyutlar arasındaki farkların daha ayrıntılı değerlendirilebileceği görülüyor. Alt boyutların yorumlarında benzerliklerden çok farklılıkların üzerine odaklanılmıştır.

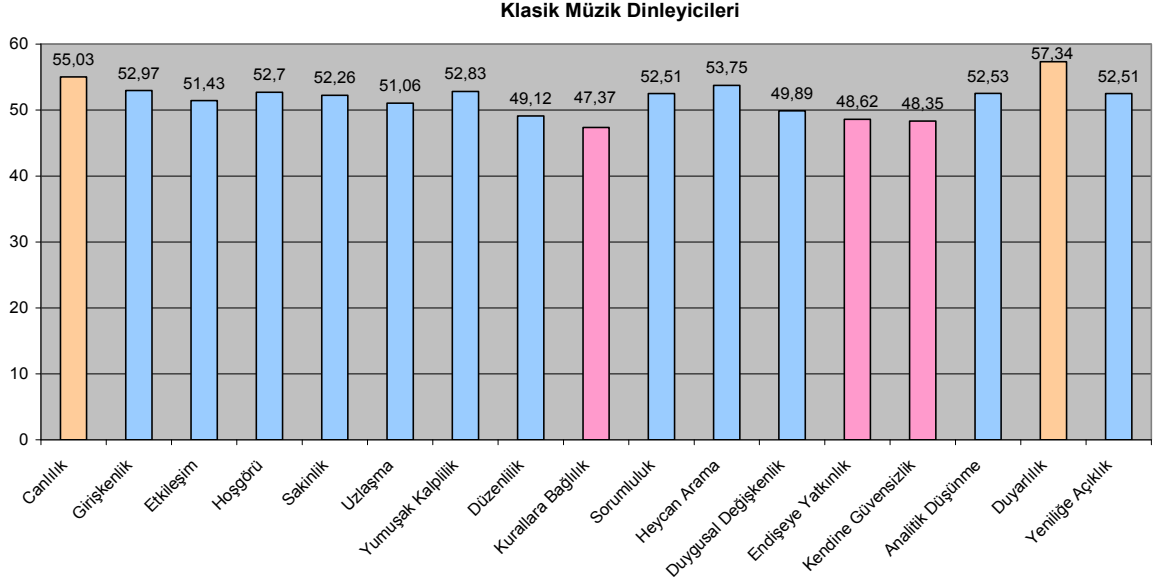
Şekil 8. Türk Müziği Dinleyicileri 5FKE Alt Boyut T Puanı Ortalamaları

İlk grafikte duyarlılık alt boyutu dışında bütün alt boyutların ortalama değerler içinde olduğunu görüyoruz. **Duyarlılık** boyutunda yüksek puan alan kişiler duygulu, hassas, düşünceli, nazik, ince ve sanatçı ruhlu kişiler olarak yorumlanıyor. Uzmanlara göre bu kişiler kendilerinin ve başkalarının duygularını algılamakta uzadrlar ve duyguları hayatlarının önemli bir parçasını oluşturur. Bu kişilerin duygusal deneyimleri olumlu ya da olumsuz olsun, diğer kişilere göre daha yoğundur. **Duyarlılık** boyutu **yumuşak başlılık** faktörü ile de yüksek korelasyon göstermektedir. Bu ilişkinin duyarlı kişilerin sahip oldukları yüksek empati ve olaylara başkalarının gözüyle ve farklı yönlerden bakabilme gibi özelliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ortalama alt sınırına ise **sakinlik**, **düzenlilik** ve **kurallara bağlılık** alt boyutlarının yakın olduğunu görüyoruz. Grafikteki T puanlarına göre **sakinlik** alt boyutundan düşük puan alan kişiler daha önyargılı, kolayca kızan, eleştiriye tahammülü olmayan ve tatmin edilmesi güç kişilerdir. **Düzenlilik** alt boyutunda alınan düşük puanlar ise dağınıklık ve düzensizlikten rahatsız olmayan, yapılması gerekenleri nispeten gevşek bir tarzda ele alan, çok planlı olmayan kişileri ifade etmektedir. Ortalama alt sınırına yakın son alt boyutun **kurallara bağlılık** olduğunu görüyoruz. Bu alt boyut rock müzik dinleyicilerinin alt boyut değerleri yorumlanırken açıklanacaktır. Klasik müzik grubu dinleyicilerinin puanlarında ise ortalama değerlerin üzerinde **canlılık** ve **duyarlılık** alt boyutları bulunuyor. Türk müziği dinleyicileri gibi klasik müzik dinleyicileri de duyarlılık boyutunda yüksek puanlar almışlar. Ancak canlılık alt boyutu diğer dinleyici grupları içinde 57,34 puan ile en yüksek değere sahip. **Canlılık** alt boyutunda yüksek puan alan kişiler, doğal, neşeli, konuşkan, canlı, coşkulu, hevesli ve sıcak

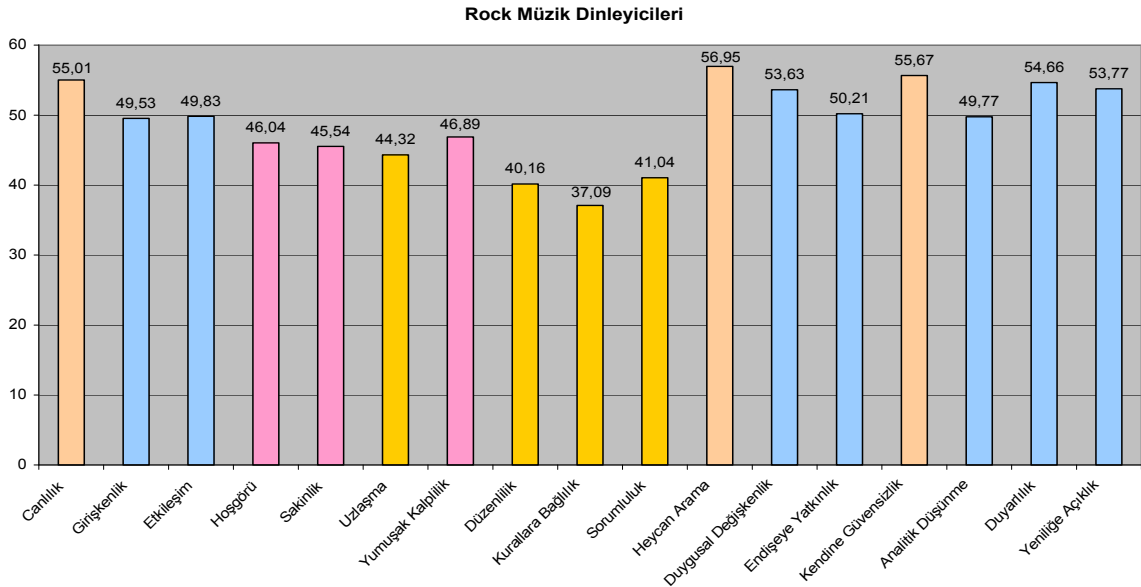
kişilerdir. Bu bireyler yüksek enerji düzeyine sahip olmakla birlikte davranışlarını fazla sınırlandırmaktan hoşlanmazlar ve dürtüsel özellikler gösterme eğilimindedirler. Alt boyutlardan kurallara bağlılık, endişeye yatkınlık ve kendine güvensizlik ortalama alt sınırına yakın.

Şekil 9. Klasik Müzik Dinleyicileri 5FKE Alt Boyut T Puanı Ortalamaları

Rock müzik dinleyici grubunda ise **canlılık**, **heyecan arama** ve **kendine güvensizlik** boyutlarının ortalama üstü, **uzlaşma**, **düzenlilik**, **kurallara bağlılık** ve **sorumluluk** boyutlarının ortalama altı değerlere sahip olduğunu görüyoruz. Türk ve klasik müzik dinleyicilerinin aldığı değerlere göre özellikle ortalama altı 4 boyutun farklılaşması dikkat çekici.

Şekil 10. Rock Müzik Dinleyicileri Alt Boyut T Puanı Ortalamaları

Ortalama üstü alt boyutlardan canlılığın açılımı yapılmıştı. **Heyecan arama** boyutu **özdenetim** ve **yumuşak başlılık** faktörleri ile negatif yönde korelasyon gösterirken **dışadönüklük** ve **gelişme açıklık** faktörleri ile pozitif yönde ilişki göstermesi uzmanların altını çizdikleri bir nokta. Bu değerlendirme rock müzik dinleyicilerinin temel faktörlerden aldıkları puanla tutarlı bir bütün oluşturuyor. McCrea ve Costa yumuşak başlı bireylerin heyecan aramadan kaçınma eğiliminde olduklarına işaret ediyor. Ayrıca literatürde maceracılık ve dürtüsellik özellikleri ile bağlantılı görülen **dışadönüklük** ve **gelişme açıklık** faktörlerinin **heyecan arama** ile pozitif yönde ilişkili olduğu, bu boyuttan yüksek puan alan kişilerin, aktif olarak duygusal uyarım arayan, cezadan çok ödüle duyarlılık gösteren, hareketli ve heyecan verici ortamlarda bulunmaktan zevk alan bir yapıya sahip oldukları düşünülüyor. **Kendine güvensizlik** alt boyutunda yüksek puan alanlar ise alıngan, kendine güvensiz, kararsız, amaçlarını netleştirmekte ve kendini organize etmekte güçlük çeken, engeller karşısında kolayca yılgınlığa kapılma gibi özellikleri gösteren kişiler olarak yorumlanıyor. Ortalama alt sınırına yakın hoşgörü, sakinlik ve yumuşak kalplilik alt boyutlarıyla ortalama altı değerlere sahip alt boyutlarda Türk ve klasik müzik dinleyicileri ile rock müzik dinleyicileri arasındaki farkın belirginleştiği görülüyor. **Uzlaşma** boyutundan düşük puan alan kişiler genelde muhalif bireyler olarak tanımlanıyor. Bu kişiler kincilik, karşı çıkma, dik kafalılık, inatçılık ve tartışmacılık gibi özelliklere eğilimlidirler. **Düzenlilik** boyutundan düşük puan alanlar ise, dağınıklık ve düzensizlikten rahatsız olmayan, yapılması gerekenleri nispeten gevşek bir tarzda ele alan, çok planlı olmayan kişileri ifade ediyor. Alt boyutlardan en düşük puana 37,09 ortalamayla **kurallara bağlılık** sahip. Bu boyuttan düşük puan alanların sosyal kurallar konusunda daha esnek değerlere sahip olan, geleneksel değerlere fazla bağlı olmayan, başına buyruklu, aldırılmazlık-umursamazlık, isyankarlık gibi özellikler gösteren kişiler olduğu düşünülüyor. Ortalama altı değerlerden sonuncusu ise **sorumluluk**. Bu boyuttan düşük puan alanlar kendisine net ve belirgin hedefler koymayan, istedikleri şeylere ulaşmak için kendilerini organize ve motive etmekte güçlük çeken, boşa zaman geçiren ve çabuk sıkılabilen kişiler olarak yorumlanıyor. Rock müzik dinleyicileri klasik ve Türk müziği dinleyicilerine göre **uzlaşma**, **düzenlilik**, **kurallara bağlılık** ve **sorumluluk** kişilik özellikleri bakımından negatif yönde, **heyecan arama** ve **kendine güvensizlik** boyutları bakımından ise pozitif yönde farklılık gösteriyor. Karşılaştırılan ortalama T puanlarının cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında Türk ve klasik dinleyicilerin birbirine yakın değerler aldığını görüyoruz.

Tablo 19. 5FKE T Puanı Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

5 Faktör Kişilik Envanteri	ERKEK			KADIN			P	P
	Rock	Klasik	Türk Müziği	Rock	Klasik	Türk Müziği	Cinsiyet	Tür
DIŞADÖNÜKLÜK	50,80±8,15	52,76±9,8	49,38±9,72	54±9,94	54,6±7,65	53,27±8,72	0,027	0,408
YUMUŞAK BAŞLILIK	46,40±7,5	53,82±9,24	51,75±8,88	45,48±10,21	55,45±7,41	50±11	0,798	P<0,001 A
ÖZDENETİM	59,14±11,14	47,67±9,81	47,39±8,7	54,21±11,6	48,29±9,71	46,41±10,17	0,282	P<0,001 A, B
DUYGUSAL TUTARSIZLIK	52,65±9,86	49,73±10,5	52,14±9,74	54,70±16,82	48,29±7,83	51,91±9,74	0,955	0,062
GELİŞİME AÇIKLIK	52,72±7,06	54±7,47	53,89±7,02	55,23±9,01	56±7,29	54,91±8,16	0,118	0,701

A=> Rock-Klasik, B=> Rock-Türk Müziği, C=> Klasik-Türk Müziği

Rock müzik dinleyicileri **yumuşak başlılık** ve **özdenetim** faktörlerinden fark edilir derecede düşük puanlar almış. İlişkili çıkan erkek ve kadın dinleyici değerleri arasında **özdenetim** faktörünün puanı özellikle kadın rock müzik dinleyicilerinde düşük. Alt boyut puanlarının cinsiyete göre dağılımda ise **hoşgörüde** rock, **uzlaşmada** ve **yumuşak kalplilikte** erkek rock, **sakinlikte**, **düzenlilikte**, **kurallara bağlılıkta** ve **sorumlulukta** kadın rock dinleyicilerin puanları en düşük değerleri ifade ediyor. Üç müzik türü dinleyicisi de **heyecan arama** boyutundan ortalama üst sınırına yakın ya da ortalama üstü değerler almış. Türk ve klasik kategorisinde sadece **sorumluluk** ve **sakinlik** alt boyutları arasında belirgin puan farkı varken diğer alt boyutların değerleri birbirine oldukça yakın. Genel farklılığı rock müzik dinleyicilerinin aldığı puanlar yaratıyor.

Tablo 20. Alt Boyut T Puanı Ortalamalarının Cinsiyete Göre Dağılımı.

5 FKE Alt Boyutlar	ERKEK			KADIN			P	P
	Rock	Klasik	Türk Müziği	Rock	Klasik	Türk Müziği	Cinsiyet	Tür
Canlılık	54,23±7,09	54,53±7,49	51,53±8,3	56,55±8,25	55,32±8,14	54,97±7,18	0,063	0,330
Girişkenlik	49,29±9,38	53,53±9,64	49,71±10,5	49,99±12,17	52,65±7,59	52,67±6,92	0,493	0,192
Etkileşim	48,47±8,17	49,13±9,53	47,66±9,57	52,53±10,42	52,76±7,88	50,34±9,65	0,014	0,455
Hoşgörü	46,59±6,95	51,93±7,54	50,31±7,79	44,95±9,49	53,15±6,21	50,35±7,7	0,927	P<0,001 A, B
Sakinlik	47,72±7,78	52,11±10,4	48,90±8,89	41,18±11,21	52,34±8,06	47,23±10,5	0,075	P<0,001 A,C
Uzlaşma	43,82±8,36	49,22±9,52	49,41±8,5	45,31±9,9	52,13±8,56	46,99±10,23	0,681	P<0,001 A
Yumuşak Kalplılık	46,1±7,7	52,76±7,57	51,19±8,34	48,46±8,47	52,87±7,72	49,72±9,49	0,833	P<0,001 A
Düzenlilik	40,8±11,5	48,74±9,86	47,46±8,08	38,86±14	49,34±11,1	48,16±10,7	0,920	P<0,001 A, B
Kurallara Bağlılık	38,73±10,3	47,94±7,86	47,59±9,57	33,82±9,47	47,03±8,96	47,47±9,25	0,192	P<0,001 A, B
Sorumluluk	42,43±13,92	52,92±10,2	49,93±8,52	38,26±16,68	52,28±8,7	48,57±11,22	0,264	P<0,001 A, B
Heyecan Arama	55,65±7,09	55,29±8,03 P=0,228	52,56±7,44	59,56±5,84	52,86±8,8 P=0,013	54,47±8,45	0,350	0,013 A,B,C
Duygusal Değişkenlik	52,69±8,73	50,37±7,9	51,85±10,27	55,5±15,95	49,62±7,43	53,12±9,88	0,490	0,084
Endişeye Yatkınlık	49,87±9	49,45±10,9	51,38±9,36	50,88±14,32	48,14±8,15	50,67±8,25	0,807	0,416
Kendine Güvensizlik	54,91±11,6	49,48±11,4	52,51±9,46	57,2±17,8	47,7±8,51	51,73±10,22	0,936	0,004
Analitik Düşünme	49,62±8,48	51,97±7,12	51,47±7,33	50,06±11,4	52,85±7,14	52,67±7,3	0,491	0,202
Duyarlılık	53,78±6,98	56,36±6,69	55,92±7,29	56,42±6,93	57,9±7	55,78±6,46	0,222	0,209
Yeniliğe Açıklık	53,01±7,35	51,21±9,35	51,90±7,63	55,29±7,84	53,27±7,67	52,87±8,74	0,160	0,412

A=> Rock-Klasik, B=> Rock-Türk Müziği, C=> Klasik-Türk Müziği

SONUÇ

Elde edilen verileri sırasıyla değerlendirirsek, Türk müziği dinleyicilerinde **özdenetim** ortalama alt sınırına en yakın faktör. Diğer faktörler ortalama üst sınırına yakın. Klasik müzik dinleyicilerinde ise dört faktör ortalama sınırlar içinde. **Gelişme açıklık** ortalama üstü puana sahip tek faktör. Rock müzik dinleyicilerinde **dışa dönüklük, duygusal tutarsızlık** ve **gelişime açıklık** faktörleri ortalama üst sınırına yakinken **yumuşak başlılık** ortalama alt sınırına yakın. Alt boyutlarda Türk müziği dinleyicilerinin **duyarlılık** dışında bütün değerleri normal. **Duyarlılık** ortalama üstü bir puana sahip. Klasik müzik dinleyicilerinin alt boyut puanlarında ise **canlılık** ve **duyarlılık** ortalama üstü puanlar almış. Rock müzik dinleyicilerinde ise ortalama üstü üç alt boyut bulunuyor. **Canlılık, heyecan arama** ve **kendine güvesizlik** boyutlarının değerleri ortalama üstü. Katılımcılar arasındaki farklılığı iki ortalama üstü boyut yanında dört ortalama altı puana sahip **uzlaşma, düzenlilik, kurallara bağlılık** ve **sorumluluk** oluşturuyor. **Kurallara bağlılık** 37,09 ile en düşük puana sahip. Buradaki karşılaştırmalara göre Türk ve klasik müzik dinleyicilerinin hemen hemen bütün faktörlerde benzer özellikler gösterdiği, buna karşın rock müzik dinleyicilerinin özellikle belirli alt boyutlarda farklılaştığı görülüyor. Rock müzik felsefesinin özgürlük, sorgulama, eleştirel yaklaşım gibi özelliklerinin katılımcılarımızın elde ettiği sonuçlarla örtüştüğü söylenebilir. Anket sonuçlarında ise dördüncü sorudan itibaren verilen yanıtlarda, Rock müzik dinleyicilerinin tür tercihinde en çok arkadaş çevrelerinden etkilenmeleri, klasik ve Türk müziği dinleyicilerinin ise en çok aile seçeneğini oylamaları dikkat çekici. Rock müzik dinleyicilerinin türü dinlemeye başladığı yaş ortalaması 13,3. Bu değer ergenlik çağında arkadaş çevresinden etkilenme ile anlamlı bir bütün oluşturuyor. Açık uçlu olan beşinci soruda müzik türlerine göre en çok oylanan ilk üç yanıt, **Rock müzik** dinleyicilerinin %20'si “bu türü seviyor olmam”, %15'i “kendime yakın bulmam” ve %13,3'ü “aile ve çevrem etkisi”; **klasik müzik** dinleyicilerinin %25'i “bu türü seviyor olmam”, %23,3'ü” müzik eğitimi alıyor ve bir çalgı çalıyor olmam” ve %16,7'si “aile ve çevrem etkisi”; **Türk müziği** dinleyicilerinin ise %25'i “aile ve çevrem etkisi”, %23,3'ü “kendime yakın bulmam” ve %11,7'si “kültürel etken “seçenekleriyle oluşmuş. Altıncı soruda işaretlenen seçenekler müzik türlerine göre değerlendirildiğinde ise rock ve klasik kategorisindeki dinleyicilerin en çok “psikolojik gerilim ve rahatlama”, Türk müziği ve klasik müzik dinleyicilerinin “güzellik ve hoşluk hissi” seçeneklerini oyladığı görülüyor. Yedinci soruya verilen yanıtlar içerisinde en çok %86,1 ile

“duygular” seçeneği oylanmış. %6,1 ile “mesajlar, fikirler” ve diğer seçenekleri aynı orana sahipler. Müziğin dinlendiği ortamın algılanmasına yönelik sekizinci soruda üç müzik dinleyicisi içinde %50 ile “tek başıma” seçeneği birinci sırayı alıyor. “Arkadaşlarımla birlikte” yanıtını işaretleyenler %30,6 ile ikinci sırayı alırken bu seçeneğin en çok rock ve klasik müzik dinleyicileri tarafından oylanması dikkat çekici. “Farketmez” seçeneğini %16,1 ile sadece Türk müziği dinleyicileri oylamış. Dokuzuncu soruya verilen yanıtlarda %53,3 ile “müziği orta düzey sesle dinlerim” seçeneği ilk sırayı alıyor. Bu seçeneği daha çok klasik ve Türk müziği katılımcılarının oyladığını görüyoruz. “Müziği yüksek sesle dinlerim” diyenler ise %45’lik oranla ikinci sırada bulunuyor. Ancak bu seçeneği oylayan rock müziği dinleyicilerinin oranı, klasik ve Türk müziği dinleyicilerine göre daha fazla. Üç müzik türü içerisinde müziği yüksek sesle dinleme tercihi en çok rock müzik dinleyicileri tarafından oylanmış. Onuncu soruya verilen yanıtlarda ilk sırayı %45,6 ile “hem müzikal faktörler hem şarkı sözleri” seçeneği almış. En çok Rock ve Türk müziği dinleyicilerinin oyladığı bu seçenek iki tür müziğinde sözlü eserler içermesiyle ilişkilendirilebilir. İkinci sırayı %26,1 ile “geçmişten bugüne kadar elde ettiğim deneyim ve birikim” diyen katılımcılar alıyor. Deneyim ve birikim ilgili türü değerlendirirken üç müzik dinleyicisi içinde önemli görünüyor. Sevdiğim müziği “müzikal faktörlere göre değerlendiririm” diyenlerin oranı ise % 25. Bu seçenekte klasik müzik dinleyicilerinin baskın olduğu görülüyor. Şarkı sözlerinden bağımsız olarak yapılan bu oylamanın sözsüz yani çalgısal müziğe gönderme yapabileceğini belirtmiştik. Sevilen müzik türünde en çok etkilenilen müzikal faktörün anlaşılmasına çalışıldığı on birinci soruda ise ilk sırayı %47,8 ile “hepsi” seçeneği alıyor. Diğer alternatif yanıtlar içerisinde “müzik eserinin tınısı ya da sound’u” diyenler %15’lik bir orana sahip. Bu şıkta rock ve Türk müziği dinleyicileri ağırlık kazanmış. Dikkate değer yanıtlar içerisinde üçüncü sırayı %9,4 ile “melodi” seçeneği alırken %8,3 ile “armoni” dördüncü sırada bulunuyor. Armoni yanıtı çoğunlukla klasik müzik dinleyicileri tarafından oylanmış. On ikinci soruda dinlenen müziğin sözlerinin yabancı olup olmaması %49,4 oran ile “önemli değil” olarak oylanmış. “Önemli ve Kısmen önemli” diyenlerin oranı ise birbirine oldukça yakın. Önemli diyenlerin çoğunluğunu **Türk müziği** dinleyicileri, önemli değil diyenlerin çoğunluğunu ise **klasik müzik** dinleyicileri oluşturuyor. Son sorumuzda cinsiyetin beğeniye çoğunlukla etkilemediği anlaşılıyor. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu %73,9 oran ile “farketmez” seçeneğini oylamış. İkinci sırada “erkek vokal” seçeneğinin belirgin bir farkla **rock müzik** dinleyicileri tarafından oyladığı görülüyor. En düşük oran ise %8,3 ile “kadın vokal”. Burada

cinsiyete göre tercihin belirgin olarak sadece bir kısım rock müzik dinleyicisi tarafından tercih edildiği görölüyor. Elde edilen sonuçlar, müzik tercihinde kişilik özellikleri ve müzik türü ilişkisi arasında bağıntılar olabileceği varsayımını doğrular niteliktedir.

EKLER

MÜZİK BEĞENİ ANKETİ

1- En çok sevdiğiniz müzik türü hangisidir?

1. Pop Müzik
2. Arabesk Müzik
3. Rock Müzik
4. Türk Halk Müziği
5. Türk Sanat Müziği
6. Klasik Müzik
7. Caz Müzik
8. Diğer (Belirtiniz.....)

2- Kişisel arşivinizde en çok hangi müzik türü bulunur?

1. Pop Müzik
2. Arabesk Müzik
3. Rock Müzik
4. Türk Halk Müziği
5. Türk Sanat Müziği
6. Klasik Müzik
7. Caz Müzik
8. Diğer (Belirtiniz.....)

3- En çok dinlediğiniz müzik türünü kaç yaşında dinlemeye başladınız?

.....

4- En sevdiğiniz müzik türünü siz bu türle ilgilenmeye başlamadan önce yakın çevrenizde dinleyenler var mıydı?

1. Aile ve akrabalarım içerisinde dinleyenler vardı
2. Yakın arkadaş ve akranlarım arasında dinleyenler vardı
3. Arkadaşlarımla bulduğum bazı mekanlarda bu tür müzikler dinleniyordu
4. Diğer (Belirtiniz.....)

5- Bu türü tercih etmenizdeki en önemli etken nedir?

.....

6- Sevdiğiniz müzik türü size genel olarak ne ifade ediyor?

1. Psikolojik gerilim ve rahatlamayı
2. Güzellik ve hoşluk hissini
3. Ardı sıra dizilmiş ses kalıplarını
4. Birtakım olaylar ya da durumları
5. Sosyal bir durumu
6. Kişisel özelliklerimi
7. Diğer (Belirtiniz.....)

7- Sevdiğiniz müzik türü size genel olarak neler çağrıştırıyor?

1. Duygular (neşe, üzüntü, öfke vb.)
2. Mesajlar, fikirler (dostluk, barış, mücadele vb.)
3. Politik düşünceler
4. Diğer (Belirtiniz.....)

8- Genellikle nasıl bir ortamda müzik dinlemeyi tercih edersiniz?

1. Tek başıma
2. Arkadaşlarımla birlikte
3. Farketmez

9- Müziği hangi ses düzeyinde dinlemekten hoşlanırsınız?

1. Yüksek sesle dinlerim
2. Orta düzey sesle dinlerim
3. Kısık sesle dinlerim

10- Tercih ettiğiniz müziği değerlendirirken kararlarınızı en çok neye göre verirsiniz?

1. Müzikal faktörlere göre (biçim, armoni, ritm, artikülasyon vb.)
2. Şarkı sözlerine göre
3. Hem müzikal faktörlere hem şarkı sözlerine göre
4. Geçmişten bugüne kadar elde ettiğim deneyim ve birikime göre
5. Diğer (Belirtiniz.....)

11- Sevdiğiniz müzik türünde sizi en çok etkileyen müzikal unsuru seçiniz.

1. Ritm ve Tempo
2. Melodi
3. Armoni
4. Biçim, Stil
5. Müziğin Dönemsel Özellikleri (80'ler, 90'lar, romantik dönem, çağdaş dönem vb.)
6. Çalgılaşma (konçerto, sonat, senfoni vb.)
7. Müzik parçasının tınısı, soundu
8. Şarkı sözleri
9. Hepsi
10. Diğer (Belirtiniz.....)

12- Dinlediğiniz müzik türünün Türkçe ya da yabancı sözlü olması sizin için önemli mi?

1. Önemli
2. Kısmen önemli
3. Önemli değil

13- En çok dinlediğiniz türde eğer varsa hangi vokal türü tercih edersiniz?

1. Kadın vokal
2. Erkek vokal
3. Farketmez

KAYNAKÇA

Alpert, J. (1982). **The effect of disc jockey, peer, and music teacher approval of music on music selection and preference.** *Journal of Research in Music Education*, 30, 173-186.

Bartlett, D. L. (1973). **Effect of repeated listenings on structural discrimination and affective response.** *Journal of Research in Music Education*, 21, 302-317.

Baumann, V. H. (1960). **Teen-age music preferences.** *Journal of Research in Music Education*, 8, 75-84.

Brittin, R. V. (1991). **The effect of overtly categorizing music on preference for popular music styles.** *Journal of Research in Music Education*, 39, 143-151.

Brittin, R. V. (1996). **Listeners' preference for music of other cultures: comparing response modes.** *Journal of Research in Music Education*, 44, 328-340.

Burger, M. J. (2006). **Kişilik.** *Kaknüs yayınları, Alemdar Ofset, İstanbul.*

Burton, S. L. (1997). **An investigation between musical creativity and personal traits.** *M.A., Michigan State University.*

Büyüköztürk, Şener (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı.** *Pegem Yayıncılık, Ankara.*

Chang, Jin Y. (1999). **Relationship between preference for music styles and musical experience.** *Michigan State University.*

Darrow, A. A., Haack, P., & Kuribayashi, F. (1987). **Descriptors and preferences for Eastern and Western music by Japanese and American nonmusic majors.** *Journal of Research in Music Education*, 25, 237-248.

Farnsworth, P. R. (1950). **Musical Taste: Its measurement and cultural nature.** Stanford University Press.

Geringer, J. M. (1982). **Verbal and operant music listening preferences in relationship to age and musical training.** *Psychology of Music, Special Issue*, 47,50.

Geringer, J. M. and McManus, D. (1979). **A survey of musical taste in relationship to age and musical training.** *College Music Symposium*.

Hargreaves, D. J., Comber, C. and Colley, A. (1995). **Effects of age, gender, and training on musical preferences of British secondary school students.** *Journal of Research in Music Education*, 43, 242-250.

Hançerlioğlu, Orhan, (1988). **Ruhbilim Sözlüğü.** *Remzi Kitapevi, Evrim Matbaacılık, İstanbul.*

Hiroshi, T., & Wells, A. (1998). **The genre preferences of Western popular music by Japanese adolescents.** *Popular Music and Society*, 22, 41-53.

Ji-Hiyang, Ed.D. (2006). **An exploratory study of children's musical experience: Visual representations of emotional responses to music.** *Columbia University Teachers College.*

Keston, M. J. and Pinto, I. M. (1955). **Possible factors influencing musical preference.** *Journal of Genetic Psychology*, 86, 101-113.

Killian, J. N. (1990). **Effect of model characteristics on musical preference of junior high students.** *Journal of Research in Music Education*, 38, 115-123.

LeBlanc, A. and Cote, R. (1983). **Effects of tempo and performing medium on children's music preference.** *Journal of Research in Music Education*, 29, 143-156.

LeBlanc, A., Colman, J., McCrary, J., Sherrill, C. and Malin, S. (1988). **Tempo preferences of different age music listeners.** *Journal of Research in Music Education*, 36,156-168.

LeBlanc, A., Sims, W. L., Siivola, C. and Obert, M. (1996). **Music style preferences of different age music listeners.** *Journal of Research in Music Education*, 44,49-59.

LeBlanc, A., Sims, W. L., Malin, S. A. and Sherrill, C. (1992). **Relationship between Humor perceived in music and preferences of different-age listeners.** *Journal of Research in Music Education*, 40, 269-282.

LeBlanc, A., Jin, Y. C., Stamou, L., McCrary, J. (1998). **Effect of age, country, and gender on music listening preferences.** Paper presented at *the 17. Research Seminar, International Society for Music Education*, Johannesburg, South Africa.

Lychner, J. A. (2000). **A comparison of the musical preferences of undergraduate non-musicians and baby boomers.** *Missouri Journal of Research in Music Education*, 37, 19-36.

McCrary, J. (1993). **Effects of listeners' and performers' race on music preferences.** *Journal of Research in Music Education*, 41, 200-211.

Peery, J. C. and Peery, I. W. (1986). **Effects of exposure to classical music on the musical preferences of preschool children.** *Journal of Research in Music Education*, 34, 24-33.

Prince, W. F. (1972). **A paradigm for research in music listening.** *Journal of Research in Music Education*, 20, 445-455.

Rentz, E. (1994). **Music opinions and preferences of high school students in select and nonselect choruses.** *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 121, 16-28.

Rodriguez, J. P. and Blanco, V. F. (2000). **Are popular and classical music listeners the same people.** *Journal of Cultural Economics*, 24, 147-164.

Reynolds, G. (2000). **Relationships between musical aptitude and musical preference among high school students.** *Contributions to Music Education*, 27, 78-90.

Schuckert, R. F. and McDonald, R. L. (1968). **An attempt to modify the musical preferences of pre-school children.** *Journal of Research in Music Education*, 16, 39-44.

Sims, W. (1987). **Effect of tempo on music preference of preschool through fourth-grade children.** *The University of Alabama Press*.

Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2004). **Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri.** *Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir*

Smith, T. W. (1994). **Generational differences in musical preferences.** *Popular Music and Society*, 18(2), 43-59.

Ziv, N. and Goshen, M. (2006). **The effect of ‘sad’ and ‘happy’ background music on the interpretation of a story in 5 to 6-year-old children,** *Journal of Research in Music Education*, 23, 303-314.

Vergili, Suat, (2008). **Yansıım Süresi Farklılıklarının Değerlendirilmesi: fMRI Çalışması.** *D.E.U. Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.*

Wapnick, J. (1976). **A review of research on attitude and preference.** *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 48, 1-20.

Webster, P. R. and Hamilton, R. A. (1981/1982). **Effects of peer influence rhythmic quality, and violin timbre on the musical preferences of fourth, fifth and sixth grade children.** *Contributions to Music Education*.